

विश्वबंधुत्व

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशनचे त्रैमासिक

जूलै - ऑगस्ट - सप्टेंबर २०२४

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन

वर्ष २०२४

अंक ३

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	अ.क्र.	पृ. क्र.
१	संपादकीय, अॅड. संजय पोटे, पुणे	१
२	आत्मोन्नतीने व्यक्तिमत्वाचा विकास - बंधू नंदकुमार राऊत	२
३	यशाचे सात अध्यात्मिक नियम - बंधू अरुण पालकृत	४
४	सामाजिक, धार्मिक स्थित्यंतरे - बंधू हरिश्चंद्र भगवंतराव पिसे	६
५	प्रत्येक इच्छा हे बंधन - बंधू डॉ. अशोक सोनोने	११
६	स्वतःची तयारी - बंधू संजय पोटे	१३
७	लॉज अहवाल	१५
८	वार्षिक अधिवेशन कार्यक्रम पत्रिका	२०
९	भोवाली कॅम्प सचित्र अहवाल	२१

या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या लेखातील मतांशी संपादक मंडळ आणि मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन सहमत असेलच असे नाही.

प्रकाशक

अध्यक्ष

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन

संपादकीय

नमस्कार...!

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशनच्या ९३ व्या वार्षिक अधिवेशनासाठी आवर्जून हजर असणाऱ्या सर्व बंधु, भगीनिंचे मी मनस्वी कौतुक करतो. काही कारणास्तव अधिवेशनास हजर राहू न शकलेल्या सभासदांच्या शुभेच्छा सदैव आपण सर्वासमवेत आहेतच. आपणासर्वांचा हा वार्षिक उत्सव दि. २७ व २८ सप्टेंबर रोजी रत्नागिरी जिल्ह्यातील सुप्रसिद्ध स्थान गणपतीपुळे येथे संपन्न होत आहे. समुद्रकिनारी आणि निसर्ग रम्य परिसरात आपण एकत्र येवून ज्ञानार्जन करणार आहोत. थिऑसॉफीचा अभ्यास करित असतांना आणि थिऑसॉफिसाठी प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष कार्य करित असतांना 'आत्मसंवर्धनाची' नितांत गरज आहे, आणि म्हणूनच ह्या मुलभूत आणि अतिशय महत्त्वपूर्ण सुत्रावर (आत्मसंवर्धन) अधिवेशनामध्ये विचारमंथन होईल. निसर्गाच्या कुशीत आत्मसंवर्धनाचा अभ्यास हा आपणासर्वांसाठी उच्चतम गुणाचा विकास करण्यासाठीची एक सुवर्णसंधीच आहे!

आजच्या धकाधकीच्या व संघर्षमय जीवनात आपण सर्वजण थिऑसॉफीची (ब्रह्मविद्येची) सर्वकालीन व बहुमूल्य शिकवण घेत आहोत. महत् कठीण काम आपण स्वीकारले आहे! आपल्या उच्चगुणांचा विकास करण्याचे महत्त्व आपणांस कळले आहे त्यामुळेच 'थिऑसॉफिकल सोसायटीत जावून मला काय मिळेल?' असा प्रश्न विचारणाऱ्यांना आपण समर्पक उत्तर देण्यास समर्थ ठरतो. थिऑसॉफिकल जिवाचे एक मुख्य तत्त्व आहे की, 'माझ्यासाठी' ऐवजी 'आपणासर्वांसाठी' ही भावना मनात खोल रुजली पाहिजे. थिऑसॉफिकल जीवन हे केवळ अध्यात्मिक जीवन न राहता एका सर्वांगीण व परिपूर्ण जिवाच्या पथावर मार्गस्थ होते त्यामुळे आपण आपल्या जिवन जगण्याच्या कथा विस्तृत करतो, जिवाचा आनंद घेत असतो. अढळ मनःशांती, सद्‌विचार, सुसंस्कार, त्याग आणि दातृत्व यांच्या योगाने आपली वाटचाल सुरु असते.

असो.

मराठी फेडरेशनच्या सर्व लॉजचे पदाधिकारी दि. १७ व १८ जुलै रोजी पुणे येथे एकत्र आले होते. थिऑसॉफीचा प्रचार व प्रसार व्हावा आणि त्यासाठी आपण यथाशक्ती प्रयत्न करायला हवेत ह्याची उजळणी झाली. थिऑसॉफिकल सोसायटीचे सभासद होणे आता खूप सोपे झाले आहे. इच्छुक व्यक्तीने सभासदत्वाचा फॉर्म भरून तो लॉज अध्यक्ष किंवा सचिवांची सही घेऊन फेडरेशन सचिवांकडे पाठवायचा आहे. एवढी सोपी प्रक्रिया आहे. 'विश्वबंधुत्वाची' संकल्पना अधिकाधिक व्यक्तींपर्यंत पोहचविण्यासाठी आपण सर्वजण प्रयत्न करू या!

मागील काही महिन्यांपासून थिऑसॉफीवरील मराठी भाषेतील पुस्तकांची मागणी मोठ्या प्रमाणात होत आहे. तसेच इंग्रजी भाषेतील नवीन पुस्तके उपलब्ध करून देण्यासाठी दि. पूना लॉजने पुढाकार घेतला आहे. वाचकांचा चांगला प्रतिसाद मिळत आहे.

पुणे, अकोला, नागपूर, सांगली-मिरज येथील लॉजमध्ये नियमितपणे अभ्यासवर्ग व परिसंवाद घेण्यात येत आहेत. पूणे लॉजमध्ये ऑनलाईन प्रक्षेपणाच्या सर्व सोई उपलब्ध असल्यामुळे तेथे होत असलेल्या अभ्यास वर्गांचे प्रक्षेपण करण्यात येते. ठाणे, डोंबीवली, अमरावती लॉजमध्ये देखील रविवारच्या सभा नियमितपणे होत आहेत. कोल्हापूर लॉज, खामगांव लॉज, अकोट लॉज येथे उपक्रम घ्यावयाचे आहेत. रत्नागिरी येथे थिऑसॉफीचे केंद्र होत आहे. ही आनंदाची बाब आहे.

कॅनडा देशातील व्हॅन्कुअर ह्या शहरामध्ये आंतरराष्ट्रीय थिऑसॉफिकल सोसायटीची १२ वे अधिवेशन जुलै २०२५ मध्ये होणार आहे. दर सात वर्षांनी ही कॉन्फ्रन्स वेगवेगळ्या देशात घेण्यात येत असते. पुढील वर्षी होणाऱ्या ह्या कॉन्फ्रन्समध्ये मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन मधील सात सभासदांची निवड इंडियन सेक्शनने केली आहे.

मे महिन्यात भोवाली (उत्तराखंड) येथे संपन्न झालेल्या युवा अभ्यासवर्गाचा सविस्तर अहवाल आपणासर्वांपर्यंत वेगवेगळ्या माध्यमातून पोहचला आहे. युवा-युवती व त्यांचे पालक ह्यांनी एकत्रीतपणे कर्माच्या सिद्धांताचा अभ्यास केला आणि सोबतच तेथील पर्यटनाचा आनंदही लुटला. ह्या अभ्यासवर्गाच्या यशस्वीतेसाठी झटणाऱ्या सर्व सभासदांचे शतशः आभार!

आपणा सर्वांना चांगले आरोग्य लाभो आणि आपल्या हातून सत्कार्य घडो ही प्रार्थना!

- संजय पोटे

अध्यक्ष

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन

आत्मोन्नतीने व्यक्तिमत्वाचा विकास

– नंदकुमार राऊत
राष्ट्रीय व्याख्याता
७७४५८६१२६०

आत्मोन्नती करून स्वतःच्या व्यक्तिमत्वाचा विकास कसा करावा, याचे विवेचन या लेखात केले आहे.

जीवनाचा हेतू :- पुष्कळ माणसे देह म्हणजेच आपण असे मानून, देहाच्या तात्कालिक फायद्याकडे लक्ष देऊन, फक्त त्या अंगाने अनुषंगाने आयुष्य व्यतीत करतात, पण सुबुद्ध मनुष्य (Wise) शरीरातील ईश्वराचा अंश असलेल्या आत्म्याचे ज्ञान झाल्यामुळे, जीवात्म्याची उन्नती करणे हाच या जन्मापुरत्या मिळालेल्या देहाचा हेतू आहे, याची मनाशी खूणगाठ बांधतो.

वरील धेय्य फार पुढचे व साध्य होण्यास कठीण आहे, कारण आपल्या मागे स्वार्थीपणाची मोठी परंपरा आहे. शुद्ध परोपकाराची मनोवृत्ती आपल्यापैकी अनेकांना अद्याप मुळीच आलेली नाही. आपणांमध्ये अनेक दुर्गुण आहेत व सद्गुणांचा जोर नाही, अशा परिस्थितीत हे धेय्य कसे साध्य करावे हा प्रश्न काहींना पडतो.

ज्या व्यक्तिला जग सुधारायचे असेल त्याने प्रथम स्वतःला सुधारले पाहिजे. आपल्या अंगात (व्यक्तिमत्वात) जे दुर्गुण आहेत ते अज्ञानाने, आपण त्यांचे लाड केल्यामुळे ते हळूहळू वाढलेले आहेत.

दुर्गुणांचे निर्मूलन :- चिंतनाच्या प्रभावाने प्रत्येक दुर्गुणाच्या उलट असणाऱ्या गुणाची जोपासना माणसाने करावी. स्वतःच्या मनोविकासाच्या क्षेत्रात माणूस पूर्ण स्वाधीन व स्वावलंबी आहे. मनाचे सामर्थ्य अपार आहे. ते माणसाचा उद्धारही करू शकते आणि अधोगतीही करू शकते मनाचा विधायक उपयोग करून घेणे मनाच्या व बुद्धीच्या म्हणजे माणसाच्याच स्वाधीन आहे. त्याला आपले व्यक्तिमत्त्व आपल्या कल्पनेप्रमाणे विकसित करण्याचे पूर्ण स्वातंत्र्य आहे.

मात्र आपले मन, आपला स्वभाव हवा तसा करण्याचा प्रकार हा शरीर कमावण्याइतकाच शास्त्रशुद्ध आहे रोज नियमित व पद्धतशीर व्यायाम केल्यास माणसाची प्रकृती सुधारते व शेवटी सुदृढ व निकोप बनते. तोच नियम मनाच्या विकासास व शीलसंवर्धनास लागू आहे. चिडखोर, संशयी, लोभी किंवा विषयासक्त माणूस जेव्हा आपल्या दुर्गुणांमुळे घोडचूक करतो किंवा मोठ्या आपत्तीत सापडतो, तेव्हा तो मनुष्य अशी सबब सांगतो की, 'माझ्या स्वभावातच हा दोष आहे' पण वर सांगितल्याप्रमाणे या दोषाचा इलाज त्या माणसाजवळ असतो. आपणास असे करता येणे शक्य आहे हे सर्वसामान्य माणसास ठाऊकच नसते व जरी समजले तरी असला खटाटोप व इतके संयमन आपण का करावे हे त्यास उमजत नाही.

अभ्यास म्हणजे सतत व नियमित प्रयत्न, आणि वैराग्य म्हणजे इंद्रियसुख व ऐहिक लाभ याविषयी अनासक्ती, या दोन मार्गांनी मनावर नियंत्रण ठेवणे शक्य आहे. मनाचे नियंत्रण अन्य कोणी करू शकणार नाही, ते मनाचे स्वतः केले पाहिजे. मनाचे शुद्धीकरण व नियंत्रण ज्याने त्यानेच केले पाहिजे. फारतर पद्धत व मार्ग इतर सक्षम लोक किंवा ग्रंथ सांगू शकतील.

मनुष्याने अशा प्रकारे स्वतःमध्ये सद्गुणांचा विकास करण्याचा प्रयत्न केल्यास त्याला अनेक अडचणी येतात. त्या अडचणींना त्याने जुमानता कामा नये. यापैकी एक अडचण हल्लीच्या दोष हुडकण्याच्या वृत्तीत आहे स्वतःचा भराभर विकास करू पाहणाऱ्याने प्रत्येक ठिकाणी चांगले पाहण्यास प्रत्येक माणसात आणि वस्तूत प्रच्छन्नपणे असलेला ईश्वरी अंश ओळखण्यास शिकले पाहिजे. दुसरी अडचण म्हणजे चिकाटीचा अभाव. कोणी काही सांगितल्यास माणसास त्याचा तात्काळ गुण किंवा प्रचिती आली पाहिजे, तसे न झाल्यास तो उपाय टाकून दुसरा उपाय शोधतो. अध्यात्मशास्त्रात, थिऑसॉफिच्या मार्गात अशाने प्रगती होत नसते. माणसाचे विचार स्पष्ट असावयास पाहिजेत.

विचारशक्ती कदात ठेवणे हे माणसाचे धेय्य असले पाहिजे अन्यथा ती स्वैर सुटून त्याचे व इतरांचे नुकसान करेन. मनुष्याच्या अंगी चांगले सद्गुण असले पाहिजेत.

'मी देह नव्हे तर मी सुबुद्ध (Wise) आत्मा आहे' व या सृष्टीत मला काय भूमिका घ्यायची आहे हे मला स्वतःला समजले आहे. अशी खात्री माणसाला वाटली पाहिजे.

मनाची समतोल अवस्था :- मानसिक व शारीरिक दुःखे जगात प्रत्येकाच्या मागे आहेत, ही वस्तुस्थिती आहे.

पण दुःख आहेत तशी सुखेही आहेत. म्हणून दुःख सहन करण्याची व सुख-दुःख समान मानण्याची वृत्ती संपादन केली पाहिजे.

थिऑसॉफि दुःख नष्ट करू शकत नाही, तर त्यांच्याकडे पाहण्याची नवी दृष्टी देते. सुख आणि दुःख ही जीवनातील द्वंद्वे समान मानून विकारहित शुद्ध मनाने कर्तव्ये करावीत. मनाचा परिणाम एकीकडे इंद्रियावर व एकीकडे बुद्धीवर होतो, या दृष्टीने त्याचे महत्त्व फार आहे. इंद्रियांपेक्षा मन श्रेष्ठ मनापेक्षा बुद्धी श्रेष्ठ आणि तिच्यापेक्षाही आत्मा श्रेष्ठ. त्या आत्म्याचे महत्त्व ओळखून मनुष्याने आपल्या मनानेच मनाचे सामर्थ्य वाढवावे.

काम, क्रोध, लोभ इत्यादी अनेक विकार माणसाच्या मनात सतत येत असतात, व्यवसाय व व्यवहार करताना ज्या-ज्या वेळी हे विकार मनात उद्भवतात त्या-त्या वेळी आत्मसंयमपूर्वक त्याचे नियमन केल्यामुळे मनाचे सामर्थ्य वाढते. अशा मार्गाने संपादन केलेली समतोल मनोवृत्ती व मनःशांती कायम स्वरूपाची असते व तीच पुढे आत्मोन्नतीतील उच्च श्रेणी प्राप्त करण्यास उपयोगी पडते.

जगात सात्विक, राजस व तामस अशी तीन प्रकारची माणसे आपल्याशी व्यवहार करताना त्यांच्या-त्यांच्या बऱ्या-वाईट स्वभावाप्रमाणे ती वागतात. त्यांच्या वागण्यामुळे माणसाने आपल्या मनाची चलबिचल होऊ देऊ नये. आपल्या मनाची शांती न तोल बिघडू देऊ नये.

योगकृती :- आज 'योग' ही व्याख्या बहुतांशी आसने व ध्यान अशा मर्यादित क्षेत्रात आकुंचित अर्थाने वापरले जाते. पण त्याशिवाय योग या शब्दाका मानसशास्त्रीय व अध्यात्मिक असे दोन प्रकारचे अर्थ आहेत व ते परस्परांना पुरक, आहेत. 'समतोल वृत्तीला योग' म्हणतात, ही व्याख्या मानसशास्त्राला धरून आहे. 'मन आत्म्याला पाहते' अशी जी अवस्था तिला योग अशी संज्ञा आहे. योग ही मनाची एक स्थिती, अवस्था किंवा पातळी आहे. चित्तवृत्तीचा संस्करणानंतर जी शांती, समतोलता निश्चलता मनाला प्राप्त होते तिला योगवृत्ती म्हणता येईल. काम, क्रोध, लोभ, मोह, मत्सर, अहंकार, चिंता, विषाद, क्रौर्य, गर्व, ढोंग, आळस, भिती इत्यादी अनेक अनिष्ट वृत्ती आहेत. दया, क्षमा, शांती, प्रेम, निर्भयता करुणा, मैत्री इत्यादी वृत्ती इष्ट आणि चांगल्या आहेत. अनिष्ट वृत्तीमुळे मनाची शांती नष्ट होते. इष्ट वृत्तीमुळे मनाला स्थैर्य, शांती व समतोलपणा प्राप्त होते. ही अवस्था प्राप्त होणे म्हणजे योगवृत्ती अशी कल्पना आहे.

योगवृत्ती साध्य झाली म्हणजे एकीकडे ऐहिक जीवनातील कर्मे योग्य रीतीने करता येताना व दुसरीकडे आत्मदर्शन, आत्मोन्नती साध्य करण्याकरीसा मनाची पूर्वतयारी होते. माणसाने अहंकार, अभिमान, गर्व, स्वार्थ या वृत्तींचा हळूहळू विचारपूर्वक त्याग करावा म्हणजे अंगी नम्रता, विनय या वृत्ती येतील. ज्याचे ध्यान केले असता योगवृत्ती साध्य होते त्या ईश्वराचा व्याप सर्व विश्वात आहे, कोणत्याही उत्तम स्वरूपात त्याचे ध्यान करून मनुष्याने योगवृत्ती संपादन करावी धर्म-अधर्म, न्याय-अन्याय, नीती-अनीती याचेही भान ठेवले पाहिजे.

विशाल दृष्टी :- व्यक्तीने आपल्या आकुंचित जीवनाचाच विचार न करता व्यापक जगातील न समाजातील आपण एक घटक आहोत, या दृष्टीने स्वतःकडे पहाते. वृक्ष-वनस्पती, प्राणीमात्र व सर्व मानव यांना एकत्र साधणारे जे चैतन्य आहे, ते प्रत्येक वस्तू व व्यक्तीत पहाण्याचा प्रयत्न करावा. हाच समतेचा, मानव्याचा, बंधुभावाचा व प्रेमाचा तात्विक आधार आहे.

समाज-सेवा :- थिऑसॉफित इतरांच्या कल्याणाकरिता जगून मानवतेची सेवा करणे यास फार महत्त्व आहे. आपली सर्व कामे करताना ती सेवा आहे असे समजून करावीत. त्यामुळे माणसाला काम करण्याकरिता अध्यात्मिक शक्ती मिळते. कारण समाजहितार्थ आपापली कर्तव्ये करता करता माणसाच्या मनातले विकार नष्ट होऊन मन शुद्ध होते. डॉ अंनी बेझंट यांनी म्हटले आहे की, निष्काम सेवेची प्रबळ इच्छा असली तर त्या व्यक्तीचा अध्यात्मात सहज प्रवेश होतो. प्रत्येक माणसात ईश्वराचा अंश आहे, म्हणून इतरांची सुख-दुःखे आपलीच आहेत, असे मानून समाजाची सेवा करणे, हाच खरा धर्म आहे असे डॉ. अंनी बेझंट म्हणत.

सामान्य माणूस आणि ज्ञानसंपन्न माणूस यांच्या दृष्टीने स्वभावात व आचारात परिवर्तन होऊन आत्मोन्नती होण्यासाठी सिऑसॉफिचा अभ्यास उपयोगी पडतो.

यशाचे सात अध्यात्मिक नियम

बंधू अरुण पालकृत

१४२२०३६७०२

यशाचे सात अध्यात्मिक नियम, याला जीवनाचे सात आध्यात्मिक नियम असेही म्हणता येईल, कारण हीच तत्त्वे निसर्ग भौतिक अस्तित्वात सर्वकाही निर्माण करण्यासाठी वापरतो - प्रत्येक गोष्ट आपण पाहू शकतो, ऐकू शकतो, वास घेऊ शकतो, चव घेऊ शकतो किंवा स्पर्श करू शकतो. जेव्हा हे ज्ञान आपल्या चेतनेमध्ये अंतर्भूत केले जाते, तेव्हा ते आपल्याला सहजासहजी अमर्याद संपत्ती निर्माण करण्याची आणि प्रत्येक प्रयत्नात यश अनुभवण्याची क्षमता देते.

जिवनातील यशाची व्याख्या ही आनंदाचा सतत विस्तार आणि योग्य उद्दिष्टांची प्रगतीशील प्राप्ती अशी केली जाऊ शकते. यशाचे अनेक पैलू आहेत, भौतिक संपत्ती हा त्यापैकी एक आहे. शिवाय, यश हा प्रवास आहे, गंतव्य नाही. भौतिक विपुलता, त्याच्या सर्व अभिव्यक्तींमध्ये प्रवास अधिक आनंददायक बनवते, परंतु यशामध्ये चांगले आरोग्य, ऊर्जा आणि जीवनासाठी उत्साह, नातेसंबंध पूर्ण करणे, सर्जनशील स्वातंत्र्य आणि कल्याणाची भावना यांचा समावेश होतो.

आपल्या इच्छा सहजासहजी पूर्ण करण्याची क्षमता म्हणजे यश. आणि तरीही यश, संपत्तीच्या निर्मितीसह, नेहमीच एक प्रक्रिया मानली जाते ज्यासाठी कठोर परिश्रम आवश्यक असतात आणि हे सहसा इतरांच्या खर्चावर मानले जाते. आपल्याला यशासाठी आणि समृद्धीकडे अधिक आध्यात्मिक दृष्टीकोन आवश्यक आहे, जो आपल्यासाठी सर्व चांगल्या गोष्टींचा विपुल प्रवाह आहे.

अध्यात्मिक भाषेत, यशाचे मोजमाप आपण किती कार्यक्षमतेने, किती सहजतेने, विश्वासोबत सहनिर्मिती करतो यावरून केले जाते. काम, संघर्ष आणि निराशा हे प्राचीन ऋषीमुनींनी शिकवलेल्या गोष्टींच्या विरुद्ध आहेत; त्यांना माहित होते की जीवनातील सर्व यशाचा उगम आत्मा आहे. ते नेहमी स्रोतापासून सुरुवात करतात आणि त्यांनी स्रोताची शुद्ध संभाव्यता म्हणून व्याख्या केली, जी पूर्णपणे अव्यक्त चेतना आहे. उगमस्थानापासून सुरुवातीचे सौंदर्य हे आहे की तेथे शक्ती राहते आपल्या आंतरिक अस्तित्वाची शक्ती, आपल्या आत्म्याची शक्ती.

प्रत्येक बीजामध्ये जंगलाचे वचन आहे. अदृश्य ऊर्जा भौतिक प्रकटीकरणात प्रवाहित होते. विश्वाची भौतिक पातळी ही प्रत्यक्षात अशी प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे अव्यक्त, अज्ञात आणि अदृश्य यांचे प्रकट, ज्ञात आणि दृश्यमान मध्ये रूपांतर होते. आपल्या सर्वात प्रिय इच्छा म्हणजे अव्यक्त ते प्रकटापर्यंत अभिव्यक्ती शोधणारी शुद्ध जाणीव आहे. आणि जर आपण आपल्या सखोल वृत्तीला संधी दिली तर जीवनात यश मिळणे केवळ शक्य नाही तर अपरिहार्य आहे.

सात आध्यात्मिक नियमांच्या ज्ञानाने आणि सरावाने, आपण निसर्गाच्या बुद्धिमत्तेशी जुळवून घेतो आणि आपली स्वप्ने आणि इच्छा सहज पूर्ण होतात. जेव्हा आपण हे कायदे समजून घेतो आणि ते आपल्या जीवनात लागू करतो, तेव्हा आपल्याला पाहिजे असलेली कोणतीही गोष्ट तयार होऊ शकते.

हे सात आध्यात्मिक नियम आहेत -

- १) शुद्ध संभाव्यतेचा नियम.
- २) देणे आणि घेण्याचा नियम.
- ३) कर्माचा नियम किंवा कारण आणि परिणाम.
- ४) कमीत कमी प्रयत्नांचा कायदा.
- ५) हेतू आणि इच्छेचा नियम.
- ६) अलिप्तपणाचा कायदा.
- ७) धर्माचा नियम किंवा जीवनाचा उद्देश.

या सात आध्यात्मिक नियमांच्या शीर्षकानुसार क्रमशः स्वतंत्रपणे विशद करत आहोत.

वरील सात आध्यात्मिक नियम क्रमशः विस्तृतपणे प्रसिद्ध करण्यात येतील, त्यापैकी पहिला नियम पुढीलप्रमाणे...

नियम पहिला : शुद्ध संभाव्यतेचा कायदा

यशाचा पहिला आध्यात्मिक नियम, शुद्ध संभाव्यतेचा नियम म्हणतो की आपली आवश्यक स्थिती ही शुद्ध संभाव्यतेपैकी एक आहे. शुद्ध क्षमता ही शुद्ध चेतना आहे, ती सर्व शक्यता आणि अनंत सर्जनशीलतेचे क्षेत्र आहे. आपले भौतिक शरीर, अध्यात्मिक विश्व भौतिक जगातील प्रत्येक गोष्ट एकाच ठिकाणाहून येते: शांत, अचल जागरूकतेचे क्षेत्र ज्यातून काहीही शक्य आहे. या उर्जेच्या क्षेत्रामध्ये आणि आपले आध्यात्मिक सार, आपला स्वतःमध्ये कोणतेही पृथक्करण नाही. हे क्षेत्र आपले स्वतःचे आहे. आणि जेव्हा आपण जाणतो की आपला अत्यावश्यक स्वभाव शुद्ध सामर्थ्यापैकी एक आहे, तेव्हा आपण त्या शक्तीशी सुव्यवस्थित होतो जी विश्वातील प्रत्येक गोष्ट प्रकट करते.

आपण खरोखर कोण आहोत हे जाणून घेतल्याने आपल्याला आपले कोणतेही स्वप्न पूर्ण करण्याची क्षमता मिळते, कारण निसर्ग ज्या क्षेत्राचा वापर जंगल, आकाशगंगा किंवा मानवी शरीर तयार करण्यासाठी करतो तेच क्षेत्र आपल्या इच्छा पूर्ण करू शकते. शुद्ध संभाव्यतेच्या क्षेत्रात काहीही शक्य आहे, कारण हे क्षेत्र सर्व बुद्धिमत्तेचे स्रोत आहे, आणि यात अमर्याद आयोजन क्षमता आहे.

त्यामुळे आपण खरोखर कोण आहोत हे जाणून घेण्यावर जीवनातील यश अवलंबून असते. जेव्हा आपला अंतर्गत संदर्भ बिंदू हा आपला आत्मा, आपला खरा आत्म असतो, तेव्हा आपण आपल्या आत्म्याच्या सर्व शक्तीचा अनुभव घेतो. जेव्हा आपला अंतर्गत संदर्भ बिंदू अहंकार किंवा स्वतः ची प्रतिमा असतो, तेव्हा आपल्याला आपल्या स्रोतापासून तोडल्यासारखे वाटते आणि घटनांची अनिश्चितता भीती आणि शंका निर्माण करते. अहंकार हा स्वतःच्या बाहेरील वस्तू - परिस्थिती, लोक आणि गोष्टींवर प्रभाव पाडतो. ते इतरांच्या मान्यतेवर भरभराट होते. त्याला नियंत्रित करायचे आहे, कारण ती भीतीमध्ये जगते. पण अहंकार म्हणजे आपण खरोखर कोण आहोत असे नाही. अहंकार हा आपला सामाजिक मुखवटा आहे, ती आपण बजावत असलेली भूमिका आहे.

मंजुरीची गरज, गोष्टींवर नियंत्रण ठेवण्याची गरज आणि बाह्य शक्तीची गरज या भीतीवर आधारित आहेत. या प्रकारची शक्ती म्हणजे शुद्ध सामर्थ्याची शक्ती, स्वतःची शक्ती किंवा खरी शक्ती नाही. आत्म-शक्ती ही खरी शक्ती आहे कारण ती निसर्गाच्या नियमांवर आधारित आहे, आणि आत्म्याच्या ज्ञानातून येते. आत्म-शक्ती आपल्याला पाहिजे असलेल्या गोष्टी आपल्याकडे आकर्षित करते, ते लोक, परिस्थिती आणि आपल्या इच्छांना समर्थन देण्यासाठी गोष्टींना चुंबकीय करते. निसर्ग नियमाने दिलेला हा आधार म्हणजे कृपेची अवस्था होय. जेव्हा आपण निसर्गाशी सुसंगत असतो, तेव्हा आपण आपल्या स्वतःच्या इच्छा आणि या इच्छा प्रत्यक्षात आणण्याची शक्ती यांच्यात एक बंधन निर्माण करतो.

तुम्ही शुद्ध संभाव्यतेचा नियम कसा अनुभवू शकता? एक मार्ग म्हणजे मौन आणि ध्यानाचा सराव. याचा अर्थ जगाला ट्यूनिंग करणे आणि फक्त सर्वत्र राहण्यासाठी वेळ काढणे. बायबलमध्ये शांत राहा आणि मी देव आहे हे जाणून घ्या. तुमच्या इच्छा प्रकट करण्यासाठी शांतता ही पहिली गरज आहे, कारण शांततेत तुम्ही शुद्ध जागरूकता आणि अमर्याद संघटन शक्तीच्या क्षेत्राशी जोडले जाता.

कल्पना करा की एका निश्चल तलावात एक छोटासा दगड टाका आणि तो लहरी पहा. जेव्हा तुम्ही शांतपणे जाता आणि तुमचा हेतू ओळखता तेव्हा तुम्ही तेच करता. अगदी अस्पष्ट हेतू देखील सार्वत्रिक चेतनेच्या क्षेत्रामध्ये पसरतो जो आपल्या इच्छेला इतर सर्व गोष्टींशी जोडतो. हे फील्ड तुमच्यासाठी अनंत तपशीलांचे आयोजन करू शकते. परंतु जर तुमचे मन खवळलेल्या समुद्रासारखे असेल तर तुम्ही एम्पायर स्टेट बिल्डिंग त्यात टाकू शकता आणि काहीही लक्षात येणार नाही.

नॉनजमेंटचा सराव हा शुद्ध संभाव्यतेचा नियम अनुभवण्याचा आणखी एक मार्ग आहे. जेव्हा तुम्ही सतत गोष्टींना योग्य किंवा अयोग्य, चांगले किंवा वाईट असे ठरवत असता तेव्हा तुम्ही तुमच्या अंतर्गत संवादात खूप गोंधळ निर्माण करता. ही अशांतता तुमच्या आणि शुद्ध संभाव्यतेच्या क्षेत्रामध्ये उर्जेचा प्रवाह मर्यादित करते. तुमच्या विचारांमधील शांत जागेत शुद्ध जागरूकता आहे, एक आंतरिक शांतता जी तुम्हाला खऱ्या शक्तीशी जोडते. निर्णय न घेण्याच्या सरावाने, तुम्ही तुमचे मन शांत करता आणि तुमच्या आंतरिक शांततेत प्रवेश करता. पान १२ वर.... पुढे चालू

सामाजिक, धार्मिक स्थित्यंतरे

—हरिश्चंद्र भगवंतराव पिसे

९३२५२३३८६८

आपल्या ह्या वसुंधरेवर दोन लाख वर्षांपुर्वी जिव निर्मितीच्या प्रक्रियेला प्रारंभ झाला. ७०,००० वर्षांपासून बोधात्मक क्रांतीचा आरंभ झाला. कालमानाप्रमाणे उत्तरोत्तर जिवसृष्टीची उत्क्रांती होत गेली. ती आजतागायत सुरु आहे. त्याचा एक धावता धांडोळा मांडतो.

आपण सर्व मानव कुळातील आहोत. मानवाचं वैज्ञानिक नाव आहे. ‘होमोसेफियन्स’ होमो म्हणजे मानव आणि सेफियन्स म्हणजे बुद्धीमान, शहाणा, ह्याच्या दोन धारणा आहेत. १) धार्मिकधारणा २) वैज्ञानिक धारणा. धार्मिक धारणेनुसार मानवाची निर्मिती केल्या गेली तर वैज्ञानिक धारणेनुसार त्याची उत्क्रांती होत गेली. म्हणजेच Creation and Evolution खरे तर ह्या परस्पर विरोधी संकल्पना आहेत. Creation म्हणजे अचानक घडवणे आणि Evolution म्हणजे संधगताने कालानुरूप सुधारणा. हा झाला पूर्व इतिहास.

आता धार्मिक आणि सामाजिक स्थित्यंतरे कशी होत गेली ते थोडक्यात बघू (माझा कुण्याही धर्माचा अवमान करण्याचा उद्देश नसून त्याची बौद्धिक पातळीवर चर्चा आहे.) धर्म हा बहुसंख्यांचा जिव्हाळ्याचा विषय आहे. तेवढाच तो संवेदनशील देखील आहे.

निसर्ग कुतुहलातून मानवाच्या विचार प्रक्रियेची सुरुवात झाली. त्याला भौतिक प्रश्न पडू लागले. त्याच बरोबर पुर्वी पासून ते आजतागायत मानव ज्याचा शोध घेत आहे तो प्रश्न म्हणजे?

‘कोहम कथविद् जातम कोवैइ कर्ताश्य विद्यते।

उपादान किमस्य विचारो स्थिमया।।

ह्या विश्वाचं रहस्य, रचना, स्वरूप काय आहे इ.इ. इतिहासील विविध कालखंडामधील धांडोळा घेतल्यास असे आढळते की जवळ जवळ सर्व धर्मानुसार मानवाची उत्पत्ती त्या त्या धर्माच्या देवतांनी केली आणि ती परिपूर्ण केली त्याच्या बौद्धिक आणि शारिरीक क्षमता ह्या प्रदत्त होत्या.

पृथ्वीच्या भौगोलिक परिस्थितीनुरूप सप्तसिंधु, नाईल, यांगत्से ह्या तीन नद्यांच्या परिसरात प्राचीन तीन संस्कृती वाढल्या. सप्तसिंधु नदीच्या परिसरात हिंदुधर्माप्रमाणे तीन प्रमुख देवता आहेत. ब्रह्मा, विष्णू, महेश हे त्यांचे प्रतिक त्यांचे कार्य-उत्पत्ती, स्थिती, लय म्हणजे जनन, पालन, मरण. युक्रेटिस आणि टायग्रिस ह्या नद्यांच्या संगमावर म्हणजे आजचा इराक आहे तिथे मिसापोटोनिया किंवा सुमेरियन संस्कृती नांदल्या. त्यांच्या संस्कृती प्रमाणे सॉल्ट वॉटर म्हणजे पुरुष तत्व आणि स्विट वॉटर म्हणजे स्त्री तत्व. ह्या दोन्ही तत्वापासून त्यांच्या चार प्रमुख देवता निर्माण झाल्या पैकी ‘इंगू’ ह्या देवतेच्या रक्तवाहिण्यापासून बुद्धिची देवता ‘इया’ आणि सौंदर्याची देवता ‘अरुरु’ ह्यांनी मानवांची निर्मिती केली आणि गंमत म्हणजे ज्या देवतांनी मानवांची निर्मिती केली त्या मानवांच्या गोंधळाला कंटाळून त्या देवतांनी प्रलय आणून निर्माण केलेली मानव जात संपविण्याचे ठरविले. मात्र ‘इया’ ह्या बुद्धीच्या देवतेला हे योग्य न वाटल्याने त्याने इरुपाक नगरीच्या राज्याला नोहाच्या मदतीने भली मोठी नौका तयार करण्याचं सांगितले आणि काही मानवजातीला वाचलवलं ती नोहाची नौका प्रसिद्ध आहे. हे वर्णन बायबलच्या जुन्या करारात नमुद आहे.

आता थोडक्यात ग्रीक संस्कृतीबद्दल बघू ग्रीक संस्कृतीचा उदय त्यांच्या मतानुसार पृथ्वीतत्व ‘गैय्या’ आणि आकाश तत्व युरॉनस ह्यांच्या संकरातून ‘टायसन्स’ निर्माण झाले पैकी क्रोणस व रेहाचा मुलगा ‘प्रोमिथियस’ने पृथ्वीसह मानवाची निर्मिती केली अशी ग्रीक कथा सांगते. प्रोमिथियसने पृथ्वी व मानव निर्मित केली मात्र याला मानवाविषयी जिव्हाळा नव्हता. मानव जातीला त्याने अग्निचा परिचय होऊ दिला नाही. त्याची शंका होती की मानवाला अग्निचा परिचय करून दिल्यास ते धीट होतील, आणि ते देवतांना मानणार नाहीत. पण ‘ह्युस’ ह्या देवतेला मानवाप्रती दया उत्पन्न झाली. प्रोमिथियसला न कळवता त्याने मानवास मशाल दिली. नंतर ही संस्कृती समृद्ध होऊन कालओघात क्षीण होत गेली.

इ.सनाच्या पहिल्या शतकात ख्रिश्चनिटीचा उदय इस्त्राइल मध्ये झाला. नंतर युरोप व जगभर पसरला ज्यु इजिप्सियन हे सुर्योपासक होते. ते ‘येहोवा’ या देवतेची पुजा करित होते. येशू हे जन्माने ज्यु होते. येशू हे प्रेमाची

जिवंत मूर्ती होती. त्यांनी प्रेमाची शिकवण दिली. किंबहुना प्रेम हेच येशूच अस्तित्व होतं. प्रेम ही त्यांच्या जिवनाची प्रेरणा होती. शेजाऱ्यावर प्रेम करा तो वाईट असला तरी सुद्धा इतकेच नव्हे तर शत्रुवर देखील प्रेम करा अशी शिकवण त्यांनी दिली. ख्रिस्ती, येशूला इश्वराचा एकुलता एक पुत्र मानतात. ज्यु धर्मपंडितांनी येशूला छळल्यामुळे ख्रिश्चनांमध्ये दोन पंथ निर्माण झाले. १) कॅथॉलिक २) प्रोटेस्टंट.

कॅथॉलिक हे पुरातन मतवादी राईट विंग विचाराचे समर्थक. प्रोटेस्टंट हे उदार मतवादी, पुरोगामी विचाराचे समर्थक. पहिल्या शतकात 'सेंट थॉमस' हे येशूचे शिष्य भारतात आले. त्यानंतर आठ शतकांनी इस्लाम आक्रमणाच्या त्रासातून सुटण्याकरीता पर्शियन मधुन पारसी, यहुदी ज्यु भारताच्या पश्चिम किनाऱ्यावर उतरले. हिंदुत्वाच्या मातृहृदयाने त्यांना संरक्षण दिले, स्वीकारले व त्यांचे संगोपनही केले.

सातव्या शतकात अरबस्थानात महंमद पैगंबराने इस्लामची स्थापना केली. त्याची इश्वरावर आणि मानवावर गाढ निष्ठा व प्रीती होती. कुराण हा त्यांचा धर्मग्रंथ आहे. कुराणमध्ये शाश्वत आणि वैश्विक सत्याचे प्रतिपादन केले आहे. तसेच 'हदिस' ह्या धर्म ग्रंथात सामाजिक जिवन पद्धती, व्यक्ति विषय कायदा, सामाजिक समानता, समाजाच्या निती नियमांची कठोर अंमलबजावणी विदीत केली आहे. ह्या धर्मग्रंथामध्ये प्रथम सहिष्णुता प्रतिपादित केली होती मात्र पुढे आयतांचा अर्थ राजकीय विस्ताराला पुरक असा लावल्या गेला. सत्यप्रियता आणि विचाराची फारकत झाली तेव्हा संहिता, पोथीवादाचा विजय झाला. प्रतिगामी सनातन्यांनी सैन्यबळावर आक्रमण करणाऱ्यांशी गलीच्छ सोयरीक केली. रक्तपाताला जिहादचे धर्मयुद्धाचे गोंडस नाव देऊन धर्ममान्यतेचे शिकामोर्तब केले. एक दुःखद अध्याय लिहील्या गेला. इस्लामच्या जन्मानंतर चार शतकांनी मुस्लीम व्यापारी आणि धर्मप्रचारक भारतात आले. बाराव्या शतकाच्या उत्तरार्धापासून आजतागायत त्यांच्या पुनरुज्जिवनवादी चळवळी झाल्या त्यांची प्रेरणा राजकीय होती. त्या प्रतिगामी होत्या म्हणून त्यांची फळेही कटू आहेत. इस्लामची राजकीय महत्त्वाकांक्षा वृद्धीगत होत आहे. ख्रिस्तांचा क्रुस आणि इस्लामचा चाँदतारा हे जगाच्या पाठीवर नेहमीच परस्परांच्या विरोधात उभे राहिले आहेत. असो अशी आहेत ढोबळमानाने स्थित्यंतरे.

मानवीय जिवनाचे दोन भाग असतात. एक भौतिक जग दुसरे आंतरिक किंवा आत्मिक जिवन अध्यात्मिक विकास समाजाचे होत असलेली स्थित्यंतरामुळे त्यांच्या आंतरिक जिवनावर स्वाभाविकपणे प्रभाव पडतोच म्हणून विषयाचा पुर्वाध थोडक्यात आढावा घेतला.

आता धार्मिक स्थित्यंतरे थोडक्यात बघु. धर्म म्हणजे धर्मांमध्ये धृ हा धातू आहे. धृ म्हणजे धारणा होय. धर्म-सत्य. धर्म-उपजतवृत्ती, प्रवृत्ती. उपजत व अंगभूत गुण, आंतरिक सत्याकडे प्रवृत्त करणारा मार्ग. धर्म-व्यक्ती समूह समाजाचे निती, नियम, व्यवहार, समत्व सहकार्य, सद्भाव, अनुशासनाचे आचरण करुण अतिम सत्याकडे जाणारा उन्नयनाचा मार्ग होय. मानवाच्या जाणिवेला विश्वात्मक जाणिवेत विलीन करणे हेच धर्माचे प्रयोजन आहे. धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष हे धर्माचे चार प्रमुख स्तंभ आहेत.

धर्म शब्दास अन्य पाश्चात्य भाषेत समानार्थी शब्द नाही. Basic instinct हा धर्म या शब्दाच्या जवळचा इंग्रजी शब्द आहे. रिलीजन हा धर्म शब्दाचा समानार्थी शब्द नाही.

सर्व धर्मांची उत्तम तत्त्वे एक सारखीच आहेत. काळपरत्वे सामाजिक, आर्थिक, राजकीय, भौगोलिक व भौतिक कारणाने बदल झालेले आहेत. समाजाला सत्य तत्त्वापासून काही तथाकथित धर्माचे दलाल, धर्मगुरु आणि राजकीय पुढारी त्यांच्या अनुरूप सोईस्कर असा बदल करुन जनतेच्या माथ्यावर रूढी विकृत नियम लादतात. धार्मिक भावनेचा पिवळणुकीसाठी फार मोठा उपयोग करुन घेतल्या गेला आहे. धर्म श्रद्धेमुळे जर मानवता विभाजित होत असेल तर ते धर्माचे विकृतीकरण होय. मानव धर्म हाच एकमेव धर्म आहे. त्याचे पंथ उपपंथ असे तुकडे होत नसतात. धर्म हा घरदार, धन, पद, पदवी, संपत्ती यांच्या प्रमाणे आनुवंशिकतेने एका पिढीकडून पुढच्या पिढीला मिळत नसतो. धर्म उदात्त, मुक्त मनाचा सहज अविष्कार आहे.

त्यामध्ये प्रामुख्याने वेद, उपनिषद, ब्रह्मसुत्र योग वशिष्ट, महाभारत, गिता, रामायण शास्त्रे, पुराणे, बायबल, कुराण, हदीस, महायान, हिमयान, तावो, सांख्यांचा सत्कार्यवाद किंवा परिणामवाद, न्याय वैशिलांचा आरंभवाद, चार्वाकांचा भौतिकवाद, बौद्धांचा संघात वाद, किंवा कारणवाद, वशिष्टांचा आणि गोंडपादाचार्यांचा अजातवाद.

खरा धर्म मानवाच्या अंतरंग क्रांतीला मदत करतो त्याचा आत्मिक विकास घडवून आणतो. तोच खरा धर्म सत्य

धर्म हा धर्मग्रंथ, उपदेश, प्रचारक, चर्च, मंदिर, मस्जित, गुरुद्वारा वा अन्य धार्मिक पवित्र स्थाने, तत्त्व, उपपत्त्या पंथ सिमा, सरहद, चाकोरी जाणत नाही. त्याला संघटनांची गरज नसते. संघटित प्रयत्नांची सत्याला, ईश्वराला काहीही आवश्यकता नाही. प्रत्येक व्यक्ती सत्याच्या दिशेने जात असतांना ती स्वतःच संघटना बनते. निवम, पोटनियम, ठराव, कायदे, यांच्या पलिकडे ती व्यक्ती प्रवास करीत असते. अज्ञात, अज्ञेय, सत्य परमात्मा यांच्या खेरिज अन्य कशाचीही सत्ता या क्षेत्रात ओळखली जात नाही. म्हणूनच त्या क्षेत्राची अग्रगण्यांना बंडखोर, क्रांतिकारक म्हटल्या गेले. समाजाने त्यांना कठोर शासन केला. मात्र ते सत्याच्या मार्गावरून विचलित झाले नाहीत.

भौतिक आणि सामाजिकदृष्ट्या मानवमुक्त नाही आंतरिक आणि बाह्य घटकांनी तो बद्ध झाला आहे. मात्र मानवाचा सहज स्वभाव हा अध्यात्माचा म्हणजे शाश्वत आत्मा स्वरूप जाणण्याचा म्हणजेच आत्मविद्या आत्मविद्येद्वाराच त्या सर्व शक्तिमान शक्तीचं स्वरूप ज्ञान होऊ शकते. हे आजवरच्या महानुभवांची प्रतिपादित केले आहे.

पाच हजार पेक्षाही आधीपासून त्या अविनाशी अनंताच्या दिव्य स्वरूपाच शोध, बोध, ऋषिमहर्षी योगी, तपस्वी, संत, महंत, घेत आहेत. त्यांच्या बोधात्मक पातळीवर ज्या महान विदूषिणा आत्म साक्षात्कार झाला त्यांनी सर्व मानव जातीच्या उन्नयना करिता शब्द भांडार मोकळे केले. आध्यात्मिक साधक मुमुक्षूंना पराविद्येच्या प्राप्तीचा मार्ग प्रशस्थ केला अश्या दिपस्तंभाचा ओघावता आढावा घेऊ या.

सर्व शक्तीमान परमेश्वर अज्ञात, अज्ञेयही आहे. तो संपूर्ण ज्ञात झाला हे काल्पनिक आहे. अमर्याद तत्त्व हे कल्पनेच्याही आटोक्यात कसे येवू शकेल? अज्ञात हे ज्ञात झाले तर त्याचे अज्ञातत्व कसे राहिल? परमात्मा, अज्ञात, इश्वर अथवा सत्ता अस्तित्व हे पकडता येत नाही. ते अनुभवता येते. तो अनुभव व्यक्तिपरत्वे वेगवेगळा असू शकतो. मात्र तो अनुभव प्रकटिकरणाच्या व्यक्त करण्याच्या पलीकडचा असतो. तो अनुभव छोट्या-छोट्या प्रतिकात्मक शब्दांत व्यक्त करता येत नाही. तो शब्दातित आहे.

मुमुक्षूंना संत, सिद्ध, जिवनमुक्त यांचे अनुभव सुचक असतात. त्यांच्या अंतरिचा प्रकाश बोटाने चंद्रकोर दाखवावी तसा त्यांच्या अंतरिचा दर्शक असतो. दिशा दर्शक ठरतो. आत्मज्ञानाच्या वाटेवरच्या वाटसरुंना सुचक खुणा आढळतात मग त्यांना रस्त्याची आवश्यकता भासत नाही. पक्ष्याप्रमाणे हे साधक अंतराळातून स्वतःचा मार्ग स्वतःच निर्माण करून हा अनंताचा शोध घेण्यास दिपस्तंभ ठरले आहेत. त्यामध्ये सर्व दर्शन संग्रहामध्ये सामावोानुसार चर्वाक, बौद्ध, जैन, साख्य योग दर्शन हे निरेश्वरवादी तर वैश्विक न्यायल पुर्व मिमांसा उत्तर मिमांसा हे आस्थिक वादी भारतीय तत्त्वज्ञानाचे वैशिष्ट्य हे आहे की आस्थिक आणि नास्तीक ह्या दोघांचा समावेश माधवाचार्यांनी सर्व दर्शन संग्रहामध्ये केला. ह्या दर्शनाचा एक असा क्रम लावला की आधी नास्तिक दर्शन घेतले नंतर आस्तिक दर्शनाचा क्रम लावला उद्देश असा की, चार्वाकांच्या मताचं खंडन, बौद्ध, दर्शनाने केले. बौद्धांच्या मताचं खंडन जैन दर्शनाने केलं, जैनांच सारख्यांनी योगानी योगाचं वैशिषकांनी, वैशिषकांच, न्यायानी, न्यायाचं पुर्व मिमांसेनी पूर्व मिमांसेच, उत्तर मिमांसेनं खंडन केले हे खंडन, मंडन, चिंतन, मनन हजारो वर्षांपासून होत आहे. काळानुरूप काही धर्मपंडितांनी धर्माच्या मुळ तत्वांचा विपर्यास करून आपल्या निजी स्वार्थी भावनेनं त्यांच्या अनुरूप विचारांची सरमिसळ करून समाजाची दिशाभूल केली. त्यामुळे अनेम पंथ, उपपंथाची निर्मिती झाली. असे असले तरी १० व्या शतकात धर्माची पुनः क्रांती उदयास आली.

भक्ति त्रिविड उपजी लाये। रामान्द प्रकटकरी।।

तुकाराम महाराज कबिराविषयी म्हणतात - जगा माजीपाच संत थोर, त्यात पहिले कबीर, दक्षिण मधून रामानुजाचार्य नंतर शंकराचार्य ज्ञान भक्ति प्रचारार्थ उत्तरेकडे आले व नंतर संपूर्ण भारत भ्रमण केलं. पहिल्या शताब्दिच्या उत्तर काळात जे साहित्य निर्माण झाले तयामध्ये बौद्ध, जैन, नाथपंथ, नानकपंथ, वैष्णव भक्ती आंदोलन उदयास आलं त्यामध्ये अष्टछाप म्हणून संत कवी प्रसिद्ध झाले. त्यांनी भक्तीपर साहित्य निर्माण केलं त्यामुळे उत्तरेतील समाज व्यवस्थेत भक्तीधारा प्रवाहित होत राहिले ते अष्टछाप म्हणजे सुरदार, कुंभनदास, परमानंददास, कृष्णदास, गोविंद स्वामी, छीत स्वामी, चर्तुर्भुजदास आणि नन्ददास हे होत. हे सर्व वल्लभ सांप्रदायाचे होते. पुढे वैष्णव सांप्रदायाचे प्रमुख सांप्रदाय स्थापित झाले १) राधावल्लभीय सांप्रदाय २) गौडिया सांप्रदाय ३) पट्टी सांप्रदाय ४) निम्बकाचार्य सांप्रदाय (साधारणतः ह्याच काळात यास्क मुनींनी विरक्त ग्रंथ लिहीला त्यामध्ये शब्दांचा उगम आणि त्याचा अर्थ ह्या संदर्भात शास्त्रीय पद्धतीने मांडला. पाणिनींनी व्याकरणाची शास्त्रीय मांडणी केली भक्ती काव्य धारेत

अजून काही संत विभूतींचे योगदान आहे. ते रैदास, मिरा, धर्मदास, नानक, दादु दयाल, रज्जबदास, सुंदरदास, यारी साहब, पलटू साहब, मुलूकदास, प्राणनाथ, जगजिवनदास, हरिनारायण, शिवनारायण तुलसी सहब (हाथरसवाले) रामचरण दास आणि निश्चलदासजी हे आहेत. तसेच दक्षिण मध्ये विरशैव सांप्रदायाचे नयनार अल्लुमा वैष्णव सांप्रदायाचे अप्पार, सांभरदार, सुंदरार आणि मणिक्कवसागर दक्षिणचे कबिर म्हणून प्रसिद्धीस आलेले तिरुवल्लूर बसेश्वर १२०० ते १६०० व्या शतकात महाराष्ट्रात तर ही क्रांती अधिक प्रदिप्त झाली. जैन तिर्थकार, चक्रधर स्वामींचा महानुभव पंथ आणि वारकरी सांप्रदा, वारकरी सांप्रदायची परंपरा थेट शिवा पासून विदीत आहे. आदिनाथ शिवाने हे ब्रह्मतत्व पार्वतीला सांगितले. हे मच्छिद्रनाथने ऐकलं त्यांनी गोरक्षनाथांना सांगितलं त्यांनी चौरंगी नाथांना, चौरंगी नाथांनी गहनिनाथांना, गहनिनाथांनी निवृत्ती नाथांना सांगितलं, निवृत्तीनाथांनी ज्ञानेश्वरांना सांगितलं. ज्ञानेश्वरांनी हा ज्ञान प्रवाह सर्व जनसामान्यांकरीता प्रवाहित केला तो सर्वांना समजेल अश्या प्राकृत भाषेत ज्या शब्द ब्रह्माला-ज्ञानाला संकुचित करून ठेवला होत त्याला व्यापकत्व प्रदान केलं. मोक्ष मार्गाचा सोपान सोपा केला. मोक्ष अधिकाराच्या ज्या कठोर भुमिका होत्या त्या ज्ञानोबा तुकारामांनी शिथिल केल्या. जनसामान्यांचा न्युनगंड नाहीस केला. ज्याप्रमाणे गावातील नाले नदीला मिळाल्यावर त्याला नदीचं नाव, आकार, पावित्र्य, मिळते. नदी समुद्राला नदी समुद्राला मिळाल्यावर समुद्राचं व्यापकत्व प्राप्त होते तद्वत तुम्ही कोणत्याही धर्मात, वर्णात, जातीत जन्मला असला तरी तुम्ही परमेश्वर आहात. जसे नाला समुद्रात रुपांतरित होतो त्याप्रमाणे मनुष्य परमेश्वर प्राप्तीचा अधिकारी होतो. काष्टाला अग्नीचा स्पर्श झाल्यावर ते अग्निरूप होऊन जाते. हे ज्ञानेश्वरांनी प्राकृतात विस्तृत, विस्ताराने सांगितले. त्याचा जनसामान्यांवर प्रचंड प्रभाव पडला. सर्वजाती, वर्णातील सर्व स्तरातून अनेक मुमुक्षु निर्माण झाले. भागवत सांप्रदायात सर्व जातीवर्णांचे प्रतिनिधी दिसतात. संत ज्ञानेश्वर आणि त्यांचे भावंडं धर्मशास्त्रानुसार शुद्र ठरविल्या गेले. संत नामदेव जन्माने शिंपी होते. संत तुकाराम महाराज हे वाणी होते. संत एकनाथ ब्राह्मण होते. संत गौरा कुंभार, संत नरहरी सोनार, संत सावता माळी, संत चाषखा महार, संत सेना न्हावी, संत जनाबाई, संत बहिनाबाई, संत निळाबा समाज ज्यांना तिरस्कृत भावनेनं पाहतो त्या व्यवसायाची प्रतिनिधी कान्होपात्रा आहे. अश्या सर्व माणसांच्या भेदांच्या भिती नेस्तनाबूत करणाऱ्या सर्व समावेश व्यापक तत्वज्ञानावर आधारलेल्या एका उदार भागवत धर्माचं पुनरुत्थान केलं. माणसा माणसात भेदभाव केल्या जात होता त्यामुळे त्यांच्यातल्या सुप्तशक्तीचा अर्विभाव लुप्तस्थित होता त्यांच्या करीता ज्ञानाचे भांडार खुले केले. ज्या धर्मात ज्ञानेश्वर व त्यांच्या भावडांना अवहेलनेच्या झळा सोसाव्या लागल्या त्याबद्दल त्याचा विद्रोह केला नाही आहे. त्यातच सुधारणा केली सर्व समावेश समन्वय साधला ज्या धर्माने त्यांना चांडाळ, शुद्र ठरवले होते. ते ज्ञानेश्वर भागवत धर्म स्थापने नंतर सर्व समाजाला वंद्य ठरले. जनमानसात जो शोक शंकू होता तो निघाला ज्ञानोबा तुकारामांनी केलेल्या उद्बोधनाने समाज मनामध्ये जे शल्य आणि न्युनगंड निर्माण झाला होता. त्याच निरासन झालं. 'नटखट यावे, शुद्ध होऊनी जावे' ह्याच्या परिणाम स्वरूप वारकरी सांप्रदायामध्ये सव जाती, धर्म, वर्ण, वंशाचे लोक सहभागी झालेले आढळतात. शेख महम्मद यांनी लोक संग्राम नावाचा ग्रंथ लिहीला त्यामध्ये जवळ जवळ पन्नास विठ्ठल भक्तांची नावे आढळतात. शेख महम्मद स्वतःला म्हणतो. 'शेख महम्मद अविद्य, त्याच्या हृदयी गोविंद' आजही प्रतिवर्षी कार्तिकी यात्राच्या दिंडीमध्ये मुसलमान धर्मियांची एक दिंडी पालखी सह असते.

श्री ज्ञानेश्वरांनी त्या परमसत्तेला विश्व-सौंदर्यातून अनुभवले आहे. श्री नामदेवांनी त्याला प्रेम स्वरूप मानले आहे. श्री तुकोबारायांनी त्याला रंजल्या गांजल्या जिवांचा सखा सोयरा म्हणून स्वीकारले आहे. साऱ्या धर्म दृष्टीला ह्या संतांनी कर्मठतेतून मुक्त करून तिला जिवन सन्मुख रसिकते प्रदान केली ह्या सांप्रदायाने सर्वांना दिला. प्रज्ञाचक्षु गुलाबराव महाराज (माधनकर) ह्यांनी एक शहाणा सांप्रदाय म्हणून संबोधित केले.

संत कृपा झाली इमास्त फळा आली, उभारिले देवालया।

ज्ञानदेवे रचीला पाया, तुका झाला से कळसा। संत बहिणाबाई

१९ व्या शतकात भौतिक, वैज्ञानिक आणि अध्यात्मिक उत्क्रांतीला बहर आला. औद्योगिक प्रगती सोबत अनेक नविन प्रश्न उद्भवले शास्त्रीय शोध, विकसित राजकीय आर्थिक दृष्टीकोन हे मानवतेला इजा करणारे ठरले. भौतिक विकासाला चालना मिळाली मात्र अध्यात्मिक विकासाची बोट डगमळू लागली अश्यात धार्मिक स्थित्यंतराची पुन्हा पहाट झाली आणि अनेक विभूतींनी ही डगमळणारी नाव सावरली. त्यामध्ये रामकृष्ण परमहंस, नववेद निर्माण करणारे स्वामी विवेकानंद, योगी अरविंद, रमणमहर्षी, रामानुज, जिद्दु कृष्णमुर्ती, मादाम ब्लाव्हस्की, कर्नल ऑलकॉट, जज

मेबल कॉलिन्स, लेटबिटर अश्या अगणित साधकांना सुवर्ण योगदान दिले. 'एक सर्वात, सर्वात एक' ची शिकवण दिली.

थिऑसॉफिकलच्या तत्वानुसार जर कधी काळी एका सर्वसंमत धर्म असेल तो धर्म कधीही स्थल-काळांनी मर्यादित असणार नाही. ज्या अनंत ईश्वराविषयी तो उपदेश देईल त्या ईश्वराप्रमाणेच तो स्वतःही अनंत राहील. तो धर्मस्वी कृष्ण भक्तांना आणि ख्रिस्त भक्तांना, महात्म्यांना आणि दुरात्म्यांना सारखाच उजेड देईल. तो केवळ ब्राह्मणी धर्म वा बौद्ध वा जैन वा ख्रिस्ती धर्म वा मुसलमान धर्म असणार नाही. हे सर्वच त्यात समाविष्ट होतील. ह्या शिवाय आणखी हवी तितकी वाढ होण्यास त्यात पूर्ण वाव राहील, तो धर्म इतका उदार आणि सार्वजनिक राहील की आपले असंख्य बाहू पसरून विश्वातील समस्त नरनारींना आर्लिंगन देऊन तो हृदयाशी धरील त्या धर्मात असहिष्णूता, छळाच्या भावनेला थाराच मिळणार नाही. प्रत्येक नरनारींच्या अंतर्यामी देवत्व वसत आहे हे जाणून, समस्त मनुष्यजातीला स्वतःच्या दिव्य स्वरूपाची प्राप्ती करून घेण्यासाठी सहाय्य करण्यातच ह्या धर्माची समस्त शक्ती प्रयुक्त होईल.

अयं निजः परोवेत्ती, गणनाम लघु चित्तसाम।

उदार चरित्रान्तु, वसुधैव कुटुंबकम्॥

तर हा वरील प्रमाणे संकुचित स्थित्यंतराच लेखन माझ्या बुद्धी मर्यादितुन सांगण्याचा प्रयत्न केला. मांडुक्योपनिषदा मधील आगम प्रकरणातील करिकेचा उल्लेख करून थांबतो.

नान्तः प्रज्ञं न बहिष्प्रज्ञं नोभयतः प्रज्ञं न प्रज्ञानघनं

न प्रज्ञं न नाप्रज्ञम्, अहष्टमव्यहार्यमग्राह्यलक्षणं

मचिन्त्यमल्यपदेश्य मेकात्मप्रत्ययसार प्रपंचोपशमं शान्तं

शिवमद्वैत चतुर्थं मन्यन्ते स आत्मा स विज्ञेयः॥

| स्मरण |

कै. सुहास वासुदेव परांजपे यांचा जन्म बेळगाव येथे झाला. त्यांचे बालपण व शिक्षण बेळगाव येथेच झाले. ते आयुर्विमा महामंडळ मध्ये नोकरीस होते. नोकरी निमित्त ते प्रथम मुंबई व नंतर चिंचवड पुणे येथे आले. मला त्यांचा परिचय ऑफिसमध्येच झाला. सेवानिवृत्ती नंतर ते दापोली येथे स्थाईक झाले.

थिओसॉफिका अभ्यास त्यांचा मुंबईला असताना चालूच होता. एच. पी. ब्लवाटसकी यांचे साहित्य व व्यक्तिमत्व यांनी ते प्रभावीत झाले होते. सिक्रेट डॉक्ट्रिन व महात्मा लेटर्स यांचा त्यांनी अभ्यास केला होता.

पण पुण्यात आल्यावर ते पूना लॉजचे सभासद झाले. लॉजच्या कामात ते सक्रिय होते. लायब्ररीच्या कामात त्यांचे योगदान होते. पुस्तकांची सूची, ग्रंथ क्रमांक इ. पायाभूत कामे त्यांनी केली.

१९ नोव्हेंबर २०२३ रोजी शाश्वत हॉस्पिटल पुणे येथे यांचे निधन झाले. त्यांच्या आत्म्यास शांती व सदगती मिळो हीच प्रार्थना।

Every desire is bondage (प्रत्येक इच्छा हे बंधन)

बंधू डॉ. अशोक सोनोने
९४२१७५५८६९

साधकाला सिद्धा पर्यंत नेण्याचा मार्ग; हि ब्रह्मविद्या आहे.

मार्गे येणे महर्षी गेले साधकाचे सिद्ध जाहले

ब्रह्मविद्येच्या उपसकाने हि जाणीव ठेवली पाहिजे. पण आपली इच्छा सिद्ध प्राप्तीची आहे काय हा खरा प्रश्न आहे. (बृहद, कुटीचार, हंस परमहंस महात्मा आणि जीवन मुक्त) साधक ते सिद्ध मार्ग महादिकेच्या माध्यमातून पूर्ण करायचा आहे. पण बहुसंख्य लोकांची इच्छा हि भौतिक सुख साधने प्राप्तीचीच आहे.

स्त्री धन वा खोटे /नागविले मोठे मोठे. ईश्वराचीच इच्छा असणारे दुर्मिळ आहेत.

थोर प्रेमाचा भुकेला हाची दुष्काळ त्याला.

पोहे सुदाम देवाची फके मारी कोरडेची.

जेथपर्यंत आपल्या इच्छाची समूळ निवृत्ती होत नाही तेथ पर्यंत ब्रह्मज्ञान प्राप्ती दुर्लभ आहे.

ब्रह्म रस गोडी तयासी फावली /वासना निमाली समूळ ज्याची.

नाही त्या विटाळ अखंड सोहळी/उपाधी वेगळी जाणीवेच्या

तुका म्हणे त्याचे पायी पाय पोस / होवोनिया वास करीन तेथे

Liberation can not happen unless this desiring goes away totally. HPB.

आजचा विषय हा ब्रह्मविद्येची जी प्रस्थान त्रयी आहे.

१. Voice of the Silence

२. Light on the Path

३. At the feet of the Master

या तीनही ग्रंथाना महात्म्यांचा स्पर्श आहे. हा सर्व विषय ग्रंथात प्रकर्षाने चर्चेला गेलेला आहे. Light on the path मध्ये दोन सूत्र आहेत

१. Kill out All desires.

२. Kill out desire of Life

Voice of the silence मध्ये HPB याविषयी बोलताना लिहितात.

Kill out desire; but if thou killest it take heed lest from the dead it should again arise.

Desire (इच्छा व तिचे स्वरूप) भौतिक इच्छा अनंत आहेत. एक इच्छा पूर्ण होत नाही तर दुसरी लगेच निर्माण होते. कोणाला अधिकार प्राप्तीची इच्छा, कोणाला धन प्राप्तीची इच्छा, प्रतिष्ठा प्राप्तीची इच्छा आहे. इच्छा अनंत आहेत त्याला पूर्ण विराम नाही.

अनंत बुद्धीचे तरंग /क्षण क्षणा पालटे रंग

धरू जाता संग/तव तो होय बाधक. (फुले वेचीता बहरू कळीयेसी आला)

Desire- Desire leads into the future, into fantasy dreaming

(इच्छा भविष्याकडे, कल्पनेत, स्वप्नात घेऊन जाते).

No desire you move into reality. (तुम्हाला वास्तवात नेत नाही)

You cannot desire in the present. (आपण वर्तमानात इच्छा करू शकत नाही).

इच्छे चे प्रकार-भौतिक आणि आध्यात्मिक.

भौतिक तर बंधन आहेच आध्यात्मिक हि इच्छा हि नको.

न लागे मुक्ती अन संपदा

संत संग देई सदा

तुका म्हणे गर्भवासी
सुखे घालावे आम्हासी.

Every desire is bondage if you desire god it is bondage -HPB

इच्छे चे परिणाम-इच्छा हि आपल्याला जीवनमुक्ती पासून दूर ठेवते. आणि पुन्हा जन्म मरणाच्या फेऱ्यात टाकते.

जन्म घेणे लागे वासनेचे संगे/तेची झाले अंगे हरिरूप.-

या संदर्भात जडभरताची कथा प्रसिद्ध आहे.

ज्याचे जया ध्यान/तेची होय त्याचे मन

तुका म्हणे अळी झाली भिंगुरटी सकळी

Desirelessness-(वैराग्य) kill out desire of life.

आत्मज्ञान प्राप्ती ची इच्छा करा.

In the presence of Masters all desire dies only desire to be like him.

पान ५ वरून... नियम....

शुद्ध संभाव्यतेचा नियम अनुभवण्याचा आणखी एक मार्ग म्हणजे निसर्गात वेळ घालवणे. निसर्गाचे निरीक्षण करून तुम्ही जीवनातील सर्व घटक आणि शक्तींचा सुसंवादी संवाद साधण्यास सुरुवात करता. विश्वातील विपुलतेचे भव्य प्रदर्शन हे निसर्गाच्या सर्जनशील मनाची अभिव्यक्ती आहे. फक्त निसर्गाच्या मनाशी संपर्क साधून, तुम्ही शुद्ध क्षमता आणि असीम सर्जनशीलतेच्या क्षेत्रात प्रवेश कराल आणि उत्स्फूर्तपणे सर्जनशील विचार प्राप्त कराल.

मग तो प्रवाह असो, जंगल असो, पर्वत असो किंवा समुद्र असो, निसर्गाच्या बुद्धिमत्तेशी जोडले जाणे तुम्हाला सर्व जीवनाशी एकरूपतेची भावना देईल आणि तुम्हाला तुमच्या अस्तित्वाच्या अंतर्मनाशी संपर्क साधण्यास मदत करेल. हे सार जादू आणि गूढतेने भरलेले आहे. निर्भय आहे, मुक्त आहे. जेव्हा तुम्ही तुमच्या खऱ्या आत्म्याच्या ज्ञानावर आधारित असता तेव्हा तुम्हाला पैशाबद्दल किंवा तुमच्या इच्छा पूर्ण करण्याबद्दल कधीही भीती किंवा असुरक्षित वाटत नाही. तुम्हाला वाट पाहण्यात किंवा कोणत्याही गोष्टीची विपुलता असल्याबद्दल कधीही दोषी वाटत नाही, कारण तुम्हाला हे समजले आहे की सर्व भौतिक संपत्तीचे सार जीवन ऊर्जा आहे. तुम्हाला माहित आहे की तुमच्या इच्छा इतर सर्व गोष्टींशी अविभाज्यपणे जोडलेल्या आहेत. तुमची इच्छा ही तुमची स्वतःची नाही, ती तुमच्याद्वारे येणारी उत्क्रांतीवादी प्रेरणा आहे, मग तुम्ही याबद्दल शंका का घ्याल? हा आवेग मोठ्या नमुन्याचा एक भाग आहे जो मोठ्या प्रमाणात आणि सर्जनशीलतेमध्ये वाढतो आणि विकसित होतो.

शुद्ध संभाव्यतेचा नियम सांगतो की तुम्ही स्वतः चेतना आहात, जसे की ते भौतिक जगात प्रकट होते आणि ते तुमच्या अस्तित्वात अव्यक्त असते. या कायद्याच्या ज्ञानाने आणि सरावाने, तुम्ही स्वतःला निसर्गाशी सुसंगत ठेवू शकता आणि निश्चितपणे, आनंदाने आणि प्रेमाने निर्माण करू शकता. क्रियाकलापाच्या दरम्यान तुम्ही कुठेही जाल, तुमची शांतता तुमच्यात ठेवा. मग तुमच्या सभोवतालची अराजक क्रिया तुमच्या शुद्ध संभाव्यतेच्या क्षेत्रात कधीही आच्छादित होणार नाही.

शुद्ध संभाव्यतेचा नियम अनुभवण्यासाठी:

* दररोज शांत राहण्यासाठी वेळ काढा. तुमच्या आत्म्याशी जोडण्यासाठी, फक्त त्यातच रहा.

* निर्णय न घेण्याचा सराव करा. आज, जे काही घडणार नाही त्याचा मी न्याय करेन या विधानाचा प्रत्येक दिवस असल्याने आणि प्रत्येक वेळी जेव्हा तुम्ही स्वतःला न्याय देताना पहाल तेव्हा दिवसभर त्या विधानाची आठवण करून द्या.

* निसर्गाशी संवाद साधा. प्रत्येक गोष्टीतील बुद्धिमत्ता शांतपणे पहा. सूर्यास्त पहा, समुद्राचा आवाज ऐका किंवा फक्त फुलांचा सुगंध घ्या.

स्वतःची तयारी

बंधू संजय पोटे

थिऑसॉफिकल सोसायटीचा ह्या नात्याने थिओसॉफीच्या उद्दिष्टांशी व शिकवणीशी आपण जुळलेले आहोत. आपण थिऑसॉफीचे म्हणजेच ब्रह्मविद्याचे अभ्यासक आहोत. असेही कधी ऐकवात येते कि आपण थिऑसॉफीमध्ये आहोत म्हणजेच भाग्यवान आहोत. पण आपण थिऑसॉफीशी संलग्न आहोत हे कोणत्या अर्थाने थोडेफार समजून घ्यायला हवे. थिओसोफिमुळे जीवनातील सत्याचा शोध घेण्यासाठीचे महत्वपूर्ण ज्ञान आपणास उपलब्ध झालेले किंवा अशा अद्वितीय ज्ञान करीत असलेल्या व्यक्ती समूहाशी आपला संबंध व जवळीक प्रस्थापित झाली आहे ह्या अर्थाने बहुदा आपण नशीबवान असण्याची अवस्था असावी! थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या दैदीप्यवान व ऐतिहासिक परंपरा आणि जगभर चालणाऱ्या ब्रह्म विद्येच्या विस्तृत कार्याचा आपण देखील एक भाग आहोत म्हणूनही थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या सदस्यांना कदाचित नशीबवान असे संबोधण्यात येत असावे.

जगभरातील सुशिक्षित, विद्वान, तत्वज्ञानी आणि ज्ञानी व्यक्तींच्या संख्येच्या तुलनेने थिओसॉफीचा अभ्यास करावयाची संधी मिळालेल्या आपणा सर्वांची संख्या तशी नगण्यच! तरीपण थिऑसॉफीच्या गुणवत्तापूर्ण आणि सखोल ज्ञानावर आणि शिकवणीवर आधारित विश्वबंधुत्वासाठीचे कार्य, वैश्विक सत्य शोधण्याचे कार्य, मानव जीवनातील गुढ अभ्यासाचे कार्य, निसर्ग नियम समजून घेण्याचे कार्य, इ. विविध कार्यांमध्ये झोकून देणाऱ्या व्यक्ती समूहाच्या सानिध्यात येणे ही आपणास मिळालेली एक अनमोल संधीच म्हणावी लागेल! आपण नशीबवान असण्याचा विचार हा ऐहिक दृष्टीने करण्यात येत नाही हे कृपया समजून घ्यावे.

नशीबवान लोकांना सर्व काही सहज मिळतं असं नाही. इतरांप्रमाणे ह्यांना देखील त्यांचे इप्सित साध्य करण्यासाठी धडपडावं लागतं. कदाचित काही जणांना कमी कष्टात व अभ्यासात बऱ्याच बाबी प्राप्त होत असतील तर काहींना थिऑसॉफीच्या अंतरंगाचा बोध घेण्यासाठी बरीच वर्षे लागू शकतील. त्यामुळे आपणास ब्रह्मज्ञानातील बोध किंवा ज्ञान सहज आणि लवकर मिळेल असे नाही. एक महत्त्वाचे वास्तव आपणास कळायला पाहिजे ते हे की थिऑसॉफीचा अभ्यास ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे. थिऑसॉफी प्रात्यक्षिक अभ्यास आहे. आत्मसात करण्याजोगा, आचरणात आणण्याजोगा अभ्यास. त्यामुळे थिऑसॉफीची आवड ही आपल्या जीवनाशी निरंतरपणे निगडित हवी. ही अशी आवड आहे की ती सहजपणे जोपासल्या जाईल. त्यामुळे आपण आपल्या वयाकडे अनुभवाकडे किंवा उपलब्ध साधनसामग्रीकडे फारसे लक्ष न देता आपली थिऑसॉफीची व त्यातील शिकवणीची आवड आणि अभ्यासाचे सातत्य याकडेच लक्ष केंद्रित करायला हवे. खऱ्या अर्थाने सांगायचे म्हटले तर थिऑसॉफीतील ज्ञानाची आवड आणि त्याप्रती निष्ठा हीच आपल्या नशीबवान असण्याची सर्वोत्तम पावती आहे.

सदस्य झाल्यानंतर काही काळासाठी आपण बहुतेक जण आपण नेमके काय करायला हवे या प्रश्नातच गुरफटून जात असतो. बराच काळ आपण एक मोठ्या पायरीवर चढलो आहोत या अविर्भावात आणि खुशीने पुढे काय करायचे याचा फारसा विचार करत नाहीत. म्हणूनच सांगावेसे वाटते की अशी परिस्थिती येण्यापूर्वीच आपण जर थिओसॉफी संबंधीची थोडीफार माहिती घेतली तर अनेक प्रश्नांची उकल होऊन आपणास काय करायचे आहे ह्याची योग्य दिशा मिळेल. थिओसॉफिकल सोसायटीच्या सदस्यांची कार्ये व कर्तव्ये यावरील पुस्तकांची व लेखांची आपण वारंवार उजळणी करायला हवी. किंबहुना ज्ञानवर्धक व ज्ञानसंवर्धक अशा वाचनांमध्ये, ऐकण्यामध्ये आपण आपले मन व आपले विचार योग्य प्रकारे निर्धारित करून आपल्या स्वतःसाठी च्या तयारीचे योग्य नियोजन करायला हवे.

अगदी सुरुवातीला काहीजण थिऑसॉफीच्या शिकवणीकडे एक आध्यात्मिक शिकवण म्हणूनच बघत असतात परंतु अधिक अभ्यासाने आणि कालांतराने त्यांना या शिकवणीची व्याप्ती कळते. आजच्या धकाधकीच्या व संघर्षमय जीवनात थिओसोफिची सर्वकालीन उपयुक्त व बहुमूल्य शिकवण अंगीकारणे हे सोपे काम नव्हे! परंतु आपल्यातील उच्च गुणांचा विकास करण्याचे महत्त्व ज्यांना कळले ते मात्र कोणत्याही परिस्थितीत थिओसोफिचा अभ्यास करणारच.

मानवी जीवन आणि विश्व यांच्या गुणात्याचे सखोल व परमज्ञानथिओसोफिने आपल्यासमोर मांडले आहे. थिऑसॉफीतील हे ज्ञान व विज्ञान समजून घेऊन त्याचा उपयोग आपल्या स्वतःसाठी, कुटुंबासाठी, समाजासाठी व

विश्वकल्याणासाठी व्हावा थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या सदस्याकडून आणि अभ्यासकांकडून अपेक्षित आहे. थिऑसॉफिकल शिकवण व त्याद्वारे मिळणारे ज्ञान हे विस्तृत आहे. हे एवढे ज्ञान या जन्मात घेणे शक्य होणार नाही त्यामुळे कितीही अभ्यास केला तरी तो ह्या जन्मात पूर्ण होऊ शकेल का हा विचार अभ्यासकांमध्ये येऊ लागणे स्वाभाविक आहे. काही काळासाठी अभ्यासक गोंधळून जातो परंतु या स्थिती मधून बाहेर पडणे नितांत आवश्यक आहे.

थिऑसॉफीची म्हणजेच ब्रह्मविद्येची शिकवण अनेक इंग्रजी व मराठी भाषेतील पुस्तकांमध्ये, लेखामध्ये उपलब्ध आहे. थिओसोफिची ओळख, थिऑसॉफीत नवीन काय आहे? आणि जीवनाचे अंतरंग अशी समजण्यास सोपी असलेली पुस्तके अवश्य वाचावीत आणि त्यातील मजकूर समजून घेण्याचा प्रयत्न करावा. मराठी भाषेतील बहुतांशी पुस्तके इलेक्ट्रॉनिक (पीडीएफ) स्वरूपात देखील उपलब्ध आहेत.

असे आढळून आले की, थिओसोफिकल सोसायटीच्या ध्येय व उद्दिष्टांच्या पूर्ततेसाठी करण्यात येणारे सेवा कार्य आणि त्यासाठी करण्यात येणारी स्वतःची तयारी ह्या दोन्हीही एकत्र चालणाऱ्या प्रक्रिया आहेत. आपण आपल्या स्वतःवर काम केल्याशिवाय सोसायटीच्या ध्येय व उद्दिष्टांसाठी समर्थपणे काम करू शकणार नाही ही मूलभूत बाब आहे. म्हणूनच, थिओसॉफिकल पुस्तके, ग्रंथ, लेख, साहित्य व संबंधित संदर्भांमध्ये प्रत्यक्षपणे स्वतःच्या तयारीला खूप महत्त्व देण्यात आले आहे.

आजच्या जीवन जगण्याच्या शैलीमध्ये अध्यात्मिक मार्ग निवडताना (ध्यान, भक्ती ज्ञान, कर्म, इ)देखील स्वतःची तयारी ही स्वतःलाच करावी लागते. असे म्हटले जाते कि, भौतिक प्रयासाला किंवा प्रयत्नांना सूक्ष्माची जोड दिली की स्वतःच्या तयारीला फारसे कष्ट लागत नाहीत. हे सूक्ष्म म्हणजे आपले मन. म्हणूनच आपल्या मनःशक्तीला अनन्यसाधारण महत्त्व देण्यात आले आहे. यामुळेच मनाचा निग्रह करा, स्वतःला जाणून घ्या स्वतःवर लक्ष केंद्रित करा, स्वतःला ओळखा स्वतःची क्षमता तपासा अशी शिकवण सर्वत्र देण्यात येत असते.

ब्रह्मविद्येतील शिकवण आचरणात आणून आपण आपले जीवन समृद्ध करू या! आपणा सर्वांना सर्वत्र आनंद व जीवनाचे पावित्र्य यांचा प्रत्यय यावा ही अपेक्षा.

मैत्रेय थिओसोफी लॉज, नागपूर ला मराठी थिओसॉफिकल फेडरेशनचे अध्यक्ष बंधू डॉ. संजय पोटे, अकोला लॉजचे अध्यक्ष बंधू अशोक सोनोने, मिलिंद जोशी ह्यांनी दि. ११ ऑगस्ट रोजी दु. ४ वा. सदृच्छा भेट दिली. लॉज अध्यक्षा भ. डॉ. स्मिता मेहेत्रे आणि सचिव बंधू निशिकांत मेहेत्रे ह्यांनी लॉजचा अहवाल दिला आणि इमारती मध्ये झालेल्या मॅटेनन्स कामाची माहिती दिली.

लॉज अहवाल

ठाणे लॉज

ठाणे लॉज २०१२ पासून निष्क्रिय (dormant) होता. तो चालू (पुनरुज्जीवित) करावा, या उद्देशाने डॉबिवली लॉज मधून बंधू जितेंद्र ठाकूर, बंधू विनय ठाकूर, बंधू महेश कुलकर्णी, भगिनी नंदा ठाकूर, भगिनी उमा कुलकर्णी आणि भगिनी आशा शिंदे यांनी कळवा, ठाणे इथे रविवार दिनांक १७-०७-२०२२ पासून साप्ताहिक सभा घेण्यास सुरुवात केली. त्यानंतर ठाणे लॉजचे सचिव जितेंद्र ठाकूर यांनी सदस्यसंख्या वाढीवर लक्ष केंद्रित करून ठाणे लॉजच्या पूर्वीच्या सदस्यांशी संपर्क साधून त्यांचे सदस्यत्व पुढे चालू (continue) केले. अशा प्रकारे ठाणे लॉजची आजची सदस्यसंख्या २६ झाली असून लॉजचे सदस्य होऊ इच्छिणाऱ्या दोघांचे सदस्यत्वाचे फॉर्म फेडरेशनला पाठवण्यात आलेले आहेत. त्यानंतर लॉजची एकूण सदस्यसंख्या २८ होईल.

उपक्रम -

१. ठाणे लॉजची साप्ताहिक सभा दर रविवारी ५.३० ते ६.०० या वेळेत होते.
२. प्रत्येक सभेतील उपस्थितांची संख्या सहासह नोंद केली जाते. त्याची वेगळी नोंदवही आहे.
३. साप्ताहिक सभा मुख्यत्वे सचिव जितेंद्र ठाकूर यांच्या घरी होतात, पण कोणा सदस्याने त्याच्या घरी सभा घेण्याची इच्छा व्यक्त केली की, त्या रविवारची सभा त्या सदस्याकडे घेतली जाते.
४. प्रत्येक सभेला त्या सदस्याच्या परिवारातील व्यक्ती, मित्र, शेजारी व नातेवाईक यांना निमंत्रित केले जाते.
५. सभेच्या आरंभी ३ ओमकार झाल्यावर देवतांना व गुरुजनाना सभेला उपस्थित राहण्याची विनंती केली जाते. थिऑसॉफीची प्रार्थना म्हणून थिऑसॉफीच्या पुस्तकांचे वाचन केले जाते. त्या वेळी प्रत्येक मुद्यावर चर्चा होते. त्या चर्चेत सर्व सदस्य भाग घेतात. तेव्हा कोणा सदस्याने प्रश्न विचारल्यास ज्येष्ठ सदस्य त्याचे उत्तर देतात. सभा पूर्ण झाल्यावर ५ मिनिटे ध्यान होते, विश्वकल्याणार्थ वैदिक प्रार्थना केली जाते. अंती पुन्हा एकदा ओमकाराचे उच्चारण होते. उपस्थित सदस्यांना अल्पोपहार दिला जातो.
६. कोणी सदस्य १-२ सभांना आला नाही, तर फोन करून त्याची विचारपूस केली जाते. त्याला काही अडचण असेल, तर यथायोग्य मदतही केली जाते. सारांश बंधुत्वाचे जतन करण्यासाठी लॉजचे सर्व सदस्य सतत प्रयत्नशील असतात.
७. ११-०८-२०२४ रोजी लॉजची १००वा साप्ताहिक सभा ठाणे लॉजचे दिवंगत सदस्य श्रीमद दत्तपद्मस्वामी यांच्या निवासस्थानी पार पडली.
८. पुढील काळात ठाणे लॉज काही सामाजिक उपक्रम हाती घेण्याच्या विचारात आहे.

सचिव, जितेंद्र ठाकूर

मिरज लॉज

आनंद थिऑसॉफिकल लॉज, मिरज मध्ये चालू असलेले उपक्रम :- दर शनिवारी सायंकाळी पाच वाजता लॉजची बैठक होत असते. बैठकीला साधारणपणे चार ते पाच सदस्य हजर असतात. The Way of the Disciple या 'Clara M Codd' लिखित पुस्तकाचा अभ्यास चालू आहे. अभ्यासलेली पुस्तके:

Seeking Wisdom by N.Sri Ram

Approach to Reality by N. Sri Ram

Talks on Occultism Light on the Path

by Annie Besant C W Leadbeater

या व्यतिरिक्त आम्ही मिरज व सांगली थिऑसॉफिकल लॉजची एकत्र बैठक दर रविवारी घेत असतो. या बैठकीत 'भारत समाज पूजा', 'रोग निवारण विधी' केले जातात. नंतर वाचन व त्या वाचनावर चर्चा केली जाते. कोणाला काही शंका असल्यास तीचे स्पष्टीकरण केले जाते. पसायदान व वैश्विक प्रार्थनेने सभेचा समारोप केला जातो.

नागपूर थिओसॉफिकल लॉज, धंतोली

काल दि. ११ ऑगस्ट रोजी लॉजने आयोजित केलेला कार्यक्रम कौतुकास्पद होता.

कै. र. ग. भडभडे सभागृहाचे उदघाटन बंधू संजय पोटे आणि जेष्ठ थिओसोफिस्ट बंधू प्रभाकरराव जोशी ह्यांचे हस्ते संपन्न झाले.

लॉजचे पाच युवा सभासदांनी भारत समाज पूजा घेतली.

उदघाटनपर कार्यक्रमात बंधू पोटे, बंधू जोशी, बंधू प्रा. सोनोने(अकोला) व भ. विजयाताई देवगडे मंचावर उपस्थित होते. वैश्विक प्रार्थनेने कार्यक्रमाने कार्यक्रमश्रला सुरुवात झाली. बंधू मिलिंद जोशी ह्यांनी ह्या कार्यक्रमासाठी देश-विदेशातून आलेल्या शुभेच्छा संदेशाचे वाचन केले आणि सभागृहाच्या उभारणीसाठी मदत करणाऱ्यांप्रति कृतज्ञता व्यक्त केली.

मंचावरील उपस्थितांनी मनोगत सांगितल्यानंतर लॉजच्या नवीन १९ सभासदांना सभासदस्य-डिप्लोमा देण्यात आले. ह्या नवीन सदस्यांमध्ये बहुसंख्य युवा सदस्य आहेत.

थिओसॉफिकल शिकवणीशी ज्यांची नाळ जुडते ते नशीबवान असतात. विश्वबंधुत्व ह्या उद्दिष्टामध्येच खरे अध्यात्म समाविष्ट आहे असे बंधू पोटे ह्यांनी आपल्या मनोगतात सांगितले.

गेल्या मे महिन्यात भोवाली येथे पार पडलेल्या अभ्यासवर्गात घेण्यात आलेल्या परीक्षेत प्रथम आलेल्या डॉ. गीता गायकवाड आणि डॉ. जोशी ह्यांचा सत्कार करण्यात आला. अभ्यासवर्ग घेणारे प्रा. मंजुषा वानखडे, मिलिंद जोशी आणि सुनील वागदेव ह्यांचा देखील सत्कार करण्यात आला. कॅनडा मध्ये २०२५ मध्ये होऊ घातलेल्या थिओसोफिच्या आंतरराष्ट्रीय कॉन्फरेन्समध्ये उपस्थित राहण्यासाठी इंडियन सेक्शनतर्फे बंधू जोशी ह्यांची निवड करण्यात आली त्याबद्दल त्यांचा सत्कार करण्यात आला.

प्रा. बंधू अशोक सोनोने ह्यांनी 'इच्छा हेच बंधन' ह्यावर उपस्थितांना उदबोधन केले. ज्ञानेश्वरी, संत तुकाराम ह्यांच्या शिकवणीचे संदर्भ आणि वृद्ध ब्लावाटझकि आणि थिओसोफितील शिकवणीचे संदर्भ देऊन आपण इच्छा, वासना नियंत्रित करावयाची गरज असल्याचे प्रतिपादन केले. त्यांच्या वक्तृत्वाणे सभागृह भाराऊन गेले होते.

कार्यक्रमचे शिस्तबद्ध नियोजन करण्यात आले. ३ तास चाललेल्या कार्यक्रमाचे संयोजन सौ.पांडे ह्यांनी केले. कार्यक्रमांची सांगता उत्कृष्ट अश्या भोजनाने झाली.

दुपारी २ वा. थिओसॉफिकल ऑर्डर ऑफ सर्विस, नागपूर ग्रुपची सभा झाली. ग्रुप अध्यक्ष व लॉजचे माजी अध्यक्ष बंधू लोखंडे ह्यांनी संचलन केले आणि टी वो एस कार्य अहवाल सादर केला. बंधू पोटे ह्यांनी मार्गदर्शन केले.

अकोट लॉज

मे व जून महिन्यामध्ये अकोट लॉजच्या इमारतीची आतून बाहेरून साफसफाई व रंगकाम करण्यात आले. जवळजवळ तीन आठवड्याहून अधिक हे काम चालले.

बंधू संजय पोटे आणि बंधू श्रीकांत उखळकर ह्यांनी लॉजला भेट दिली आणि कामाची पाहणी केली आणि समाधान व्यक्त केले. ह्या कामामध्ये बंधू रवी पालखडे ह्यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

सदस्य संख्या वाढीसाठी प्रयत्न सुरु केलेले आहेत. आणि ह्यास चांगला प्रतिसाद मिळत आहे.

नव्यानेच सदस्य झालेले दोन युवा सदस्य ह्यांनी भोवाली येथे झालेल्या युवा अभ्यास वर्गामध्ये सक्रिय भाग घेतला. मराठी फेडरेशनने ह्यांच्या प्रवासासाठी आर्थिक सहकार्य केले.

पुणे येथे संपन्न झालेल्या मराठी फेडरेशनच्या सर्व लॉज सभेमध्ये बंधू पालखडे ह्यांनी उपस्थिती लावली आणि अकोट लॉज संबंधीचा अहवाल सादर केला.

एप्रिल व मे महिन्यामध्ये अकोट ते लोहारी रोडवरील येणारा जाणाऱ्यांसाठी पाणपोई लावण्यात आली होती.

पुणे लॉज

पुणे लॉज मध्ये प्रत्येक रविवारी इ एस मिटिंग, भारत समाज पूजा, हीलिंग रिच्युअल आणि व्याख्यान अश्या क्रमाने कार्यक्रम होत असतो.

मागील अं. ३ महिन्यापासून थिओसोफिवरील इंग्रजी पुस्तकाचे मराठीमध्ये सादरीकरण होत आहे. बंधू सिनारे आणि बंधू तेंडुलकर हे सादरीकरण आणि त्यासंबंधी उपस्थित्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे देतात.

दर मंगळवार आणि शुक्रवार सायं. ४.३० ते ५.३० बंधू बुरसे अभ्यासवर्ग घेतात. ७ ते ८ सभासद प्रत्यक्ष हजर असतात व ५ ते ६ जण ऑनलाईन द्वारे ह्या अभ्यासवर्गाला हजर असतात. सध्या दि सिंक्रेट डॉक्ट्रिन वर अभ्यास सुरु आहे.

राष्ट्रीय व्याख्याते बंधू तेंडुलकर ह्यांनी जून महिन्यापासून दि डीव्हाइन प्लॅन ह्या पुस्तकावर आधारित अभ्यास वर्ग सुरु केला आहे. दर सोमवार आणि शनिवार हा वर्ग १ ते १.३० तास प्रत्यक्ष उपस्थितीने आणि ह्या सोबतच ऑनलाईन पद्धतीने घेण्यात येत आहे.

पूना लॉजच्या मासिक सभा नियमितपणे होत असतात. ह्यावर्षीची सर्वसाधारण वार्षिक सभा दि. २५ ऑगस्ट रोजी होणार आहे.

अभ्यास वर्गासाठी तसेच सभासदांच्या मागणीमुळे जुलै महिन्यात अं. ३०,००० रु. ची पुस्तके थिओसोफी पब्लिशिंग हाऊस अड्यार हुन विकत घेण्यात आली.

टी. वो. एस. पूना ग्रुप तर्फे आंबेगाव, वातून्डे व भोड ह्या दुर्गम भागातील प्राथमिक शाळातील विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य व रेनकोट देण्यात आले.

दिनांक २५ ऑगस्ट रोजी पुना लॉज ची वार्षिक सर्वसाधारण सभा मोठ्या उत्साहात पार पडली. लॉजचे अध्यक्ष बंधू संजय पोटे आणि सचिव बंधू कौस्तुभ भडभडे ह्यांनी लॉजच्या उपक्रमांचा, अभ्यासवर्गांचा आणि कार्यक्रमांचा आढावा घेतला आणि पुढील वर्षाच्या कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यात आले. पुना लॉज मध्ये मागील वर्षी मोठ्या प्रमाणात इमारत रिपेअर अँड मॅटेनन्सची कामे करण्यात आली होती.

वार्षिक सभा सुरु होण्यापूर्वी बंधू अविनाश विचारे आणि डॉक्टर सलील लाटे यांनी जवळ जवळ एक तास संगीतातून अध्यात्म हा एक अनोखा उपक्रम सादर केला.

आत्मसंवर्धन या विषयावर उद्बोधन आणि सोबतच पियानो या वाद्यावर हिंदी गाणी सादर करण्यात आली. विषयाशी संबंधितच ही गाणी होती आणि त्यामध्ये फिल्मी गाणी आणि कबीराचे दोहे याचा समावेश होता.

उपस्थितांनी याचे कौतुक केले.

ठाणे येथे वास्तव्य असलेले बंधू श्री चंद्रशेखर काळे यांनी यांच्या वडिलांचे स्मरणार्थ पूना लॉजला रुपये दोन लक्ष देणगी दिली त्याबद्दल त्यांचे आभार मानण्यात आले.

बेळगाव लॉज

थिओसोफिकल ऑर्डर ऑफ सर्चि बेळगाव गृपने जि.प. प्राथमिक शाळा. तुडये ता. चांदगड या शाळेला रु. ५०००/- ची देणगी दिली. सदर शाळा शेतकरी/शेतमजुरांच्या मुला-मुलींसाठी सुरु झालेली असून आज शाळेत ३५ विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत.

नागपूर लॉज

जून २०१४

२,१६,२३ ह्या रविवारी Noble Eightfold Path ह्या विषयावर लॉज सचिव बंधू मिलिंद जोशी यांची व्याख्याने झालीत. ९ जूनला रविवारी म.थि.फेचे उपाध्यक्ष बंधू अरुण पालकृत यांच्या अध्यक्षतेत सभा झाली व त्या सभेत उपस्थितांनी भोवाली शिबिराची यशस्वितेबद्दल माहिती व स्वानुभव कथन प्रत्येक शिबिरार्थीने केले.

जुलै २०२४

७,१४,२१,२८ जुलै आणि ४ ऑगस्ट ह्या रविवारी लॉजच्या नवीन आणि युवा सभासद भगीनी ऋचा पांडे यांनी Power Point Presentation च्या सहाय्याने Thought Forms ह्या पुस्तकावर अभ्यासवर्ग घेतला.

११ ऑगस्ट रोजी म.थि.फेचे अध्यक्ष बंधू संजय पोटे यांच्या अध्यक्षतेत आणि म.थि.फे.चे माजी अध्यक्ष बंधू पी.पी. जोशी व नागपूर लॉजच्या वर्तमान अध्यक्ष भगीनी विजयालक्ष्मी देवगडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत नागपूर लॉज येथे 'कै. कर्नल रघुनाथराव भडभडे सभागृह' चे उद्घाटन झाले. ह्या कार्यक्रमास १५० सभासद उपस्थित होते. १९ नवीन सभासदांना डिप्लोमा देण्यात आला त्यातील १५ सभासद हे ३० वर्षांपेक्षा कमी वयाचे युवा सभासद आहेत. उद्घाटन समारंभानंतर बंधू प्रा. अशोक सोनवणे अध्यक्ष अकोला लॉज यांचे 'इच्छा हेच बंधन' ह्या विषयावर व्याख्यान व नंतर चर्चासत्र झाले. सर्व सभासदांनी भोजन प्रसादाचा आस्वाद घेतला. त्यानंतर निवडक सभासदांच्या उपस्थितीत TOS व Building Construction Committee ची मिटींग झाली.

१८ व २५ ऑगस्ट रोजी लॉजचे खजिनदार बंधू विजय वैद्य यांनी 'मृत्यू नंतरचे चमत्कार' ह्या पुस्तकावर अभ्यास वर्ग घेतला.

दर रविवारी सकाळी ८.३० ला सभेची सुरुवात हिंदु सामुदायिक पूजेने होते.

अकोला लॉज

लॉजच्या रविवारीय साप्ताहिक बैठकीमध्ये विविध थिऑसॉफिकल विषयावर चर्चा आयोजित केली जाते. तसेच जेष्ठ बंधू श्री. एस.के. कदम, संध्या तैतरीय उपनिषदावर व्याख्याने देत आहेत.

लोटस डे (जुलै ९) निमित्त तीन दिवसाचे संस्कार शिबिर व निसर्ग भेट कार्यक्रम घेण्यात आला. यामध्ये २५ विद्यार्थी व १५ बंधू-भगिनी सदस्यांनी भाग घेतला. कार्यक्रमाचे नियोजन व आयोजनासाठी मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशनकडून रु. १५,०००/- ची आर्थिक मदत मिळाली. अॅड. संजयजी पोटे अध्यक्ष मथिके व डॉ. अशोक सोनोने अध्यक्ष अकोला लॉज ह्यांच्या मार्गदर्शनात निसर्ग कट्टा व ओपन विंग्ज फाऊंडेशन यांच्या सहकार्याने सदर उपक्रम घेण्यात आला.

गुरुपौर्णिमेनिमित्त बंधू श्री रणजित पवार (सचिव अकोला लॉज) ह्यांच्या शेतावर लॉजतर्फे ३० आंबा रोपांचे रोपण करण्यात आले. वृक्षारोपणासाठी रु. ४०००/- ची रक्कम सदस्यांनी स्वनिधीतून गोळा केली.

जुलै महिन्यात अकोला लॉजला प्राप्त झालेल्या मॅटेनन्स फंडातून गच्चीवर याईल्स फिटींग आणि लॉजचे रंगकाम करण्यात आले.

दि. १६ व १७ जून रोजी पुणे लॉज येथील कार्यशाळेला लॉजमधून बंधू डॉ. सोनोने व उपाध्यक्ष बंधू डॉ. उखळकर उपस्थित होते.

दि. १२ ऑगस्ट रोजी थिऑसॉफिकल ऑर्डर ऑफ सर्व्हिस अकोला चित्रक गृपतर्फे जि.प. वरिष्ठ प्राथमिक शाळा चितलवाडी ता. तेलहारा येथे शालेय ग्रंथालयासाठी ५० बाल साहित्यविषयक पुस्तकांचा संच भेट देण्यात आला. TOS अध्यक्ष बंधू डॉ. श्री श्रीकांत उखळकर यांनी या उपक्रमास आर्थिक योगदान (रु. ४०००/-) दिले.

दि. ११ ऑगस्ट रोजी नागपूर येथे नागपूर लॉजचे नविन प्रार्थना सभागृहाचे उद्घाटन प्रसंगी अकोला लॉजचे अध्यक्ष बंधू डॉ. अशोक सोनोने यांनी उपस्थितांना 'इच्छा हेच बंधन' या विषयावर उद्बोधित केले.

मैत्रेय लॉज नागपूर
विधवा भगिनी पिंकी
सेलोकर यांना आर्थिक
मदत देतांना...

मैत्रेय लॉज नागपूर
बंधू मदन गान, भगिनी
सुमन गान यांनी माईक
सिस्टीम घेण्याकरीता रु.
६०००/- देणगी दिली.

११ ऑगस्ट रोजी म.थि.फे.चे अध्यक्ष बंधू संजय पोटे यांच्या अध्यक्षतेत आणि म.थि.फे.चे माजी अध्यक्ष बंधू पी.पी. जोशी व नागपूर लॉजच्या वर्तमान अध्यक्षा भगिनी विजयालक्ष्मी देवगडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत नागपूर लॉज येथे 'कै. कर्नल रघुनाथराव भडभडे सभागृह' चे उद्घाटन झाले.

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशनचे वार्षिक अधिवेशन २७ सप्टेंबर व २८ सप्टेंबर रोजी गणपती पुळे रत्नागिरी येथे संपन्न होत आहे.

अधिवेशनाचे मुख्य सुत्र : आत्मज्ञान व आत्मसंवर्धन

अधिवेशनातील कार्यक्रमाची रुपरेषा पुढीलप्रमाणे राहिल -

कार्यक्रम सूची

दि. २७ सप्टेंबर

स. ९ ते दु. १२

उदघाटन , दीपप्रज्वलन, स्वागत, पाहुणे परिचय ,म.थी.फे. अहवाल व

अध्यक्ष व प्रमुख अतिथी व्याख्याने

उदघाटक : प्रा. सुधिर अकलूजवार, शासकीय अभि. महाविद्यालय, रत्नागिरी

बंधू श्री. भास्कर तेंडूलकर, राष्ट्रीय व्याख्याते, थि.सो. वाराणसी

(संचलन: डॉ.मोनिका वखारे व कु. अंजली सोनोने)

दु. १२ ते २

जेवण व विश्रांती

दु. २ ते ४.३०

लघु व्याख्याने

१. बंधू प्रा.अशोक सोनोने (आत्मज्ञान व त्याचे महत्व)

२. बंधू मिलिंद जोशी (आत्मज्ञानाची गुरुकिल्ली)

३. बंधू श्रीकांत जोग (.....)

४. बंधू प्रा.श्रीकांत उखळकर (विचार सामर्थ्य)

५. भ. डॉ. दीप्ती दाभाडे (आत्मज्ञान व आत्मसंवर्धन)

(परिचय व संचलन: बंधू संजय पोटे)

सायं.५ ते ६.३०

सांस्कृतिक व मनोरंजन (संचलन: डॉ. प्रदीप अवचार)

दि. २८ सप्टेंबर

स. ९ ते दु. १२

लघु व्याख्याने

१. बंधू नंदकुमार राऊत (आत्मज्ञानाचे विज्ञान)

२. भ. प्रा. स्मिता मेहेत्रे (संतांची शिकवण व आत्मसंवर्धन)

३. बंधू जितेंद्र ठाकूर (आत्मसंवर्धन कसे व कशासाठी)

४. बंधू नितीन राऊत (आत्मज्ञान)

५. बंधू हरिशचंद्र पिसे (मनुष्य देह, इंद्रिये व कार्ये)

६. बंधू अविनाश विचारे (आजचा समाज व आत्मसंवर्धन)

(परिचय व संचलन: भ. प्रा. मंजुषा वानखडे)

दु. १२ ते १.३०

जेवण व विश्रांती

दु. १.३० ते ३.३०

लॉज अहवाल, गौरव व सत्कार, वार्षिक सर्वसाधारण सभा

दु ४ ते ५

परिसंवाद (ऐश्विक) व निरोप

भोवाली (उत्तराखंड) युथ कॅम्प अहवाल

“कर्माचा सिध्दान्त आणि त्यावरील सुबोध विवेचन” हया विषयावर (युथ स्टडी कॅम्प) युवा अभ्यास वर्ग, हिमालयन स्टडी सेंटर, दि थिऑसॉफिकल सोसायटी इंडियन सेक्शन भोवाली, जि. नैनिताल येथे २६/०५/२०२४ ते ३१/०५/२०२४ हया कालावधीत नागपूर लॉज (धंतोली) आणि मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आला. हे शिबीर पूर्ण यशस्वी रित्या संपन्न झाले.

एकूण ५२ शिबिरार्थीनी हया शिबिरात सहभाग घेतला त्यांचे वयोगट खालील प्रमाणे आहे.

१. १० ते २० वर्षे	१८ सभासद
२. २० ते ३० वर्षे	१० सभासद
३. ३० ते ५० वर्षे	१५ सभासद
४. ५० ते ६० वर्षे	०६ सभासद
५. ६० वर्षे वरील	०३ सभासद

‘कर्मा’ हे डॉ. अंनी बेझंट व्दारे लिखित पुस्तकाच्या मराठी भाषांतरित पुस्तक ‘कर्माचा सिध्दान्त आणि त्यावरील सुबोध विवेचन’ हया पुस्तकावर अभ्यास घेण्यात आला. हया शिबिराचे मुख्य समन्वयक बंधू मिलिन्द जोशी (सह सचिव, मथिफे आणि सचिव नागपूर लॉज), भगीनी डॉ. मंजुषा वानखडे (खनिजदार, श्रीकृष्ण लॉज, अमरावती) तसेच बंधू सुनिल वागदेव (सह सचिव नागपूर लॉज) हे होते.

२६ मे २०२४ रोजी सर्व धर्मिय प्रार्थनेद्वारे शिबिराचे उद्घाटन झाले. शिबिरार्थी युवा सभासदांनी सर्वधर्मीय प्रार्थना सादर केली तसेच वैश्विक प्रार्थना म थि फे चे अध्यक्ष अॅड. बंधू संजय पोटे यांनी सादर केली. उद्घाटन सोहळ्याचे अध्यक्षस्थान बंधू संजय पोटे आणि भगिनी विजयालक्ष्मी देवगडे (अध्यक्ष, नागपूर लॉज) यांनी भूषविले.

अभ्यासवर्गाचे व्याख्याते (१) बंधू मिलिन्द जोशी (नागपूर लॉज, धंतोली) (२) भगिनी डॉ. मंजूषा वानखडे (श्रीकृष्ण लॉज, अमरावती) (३) बंधू सुनिल वागदेव (नागपूर लॉज, धंतोली)

व्याख्याने प्रामुख्याने मराठीत असले तरी समजण्यास सोपे जावे म्हणून हिंदी व इंग्रजीचा देखिल अधुनमधुन वापर होत होता. अभ्यासवर्गात प्रस्तावित पुस्तकाचा अभ्यास तीन दिवसात १५ तास झाला. हयाच बरोबर डॉ. मंजिरी जोशी हयांनी भगवद्गीतेच्या १५ व्या अध्यायाची संथा दिली व बंधू मिलिंद जोशी यांनी मार्गदर्शित ध्यान घेतले.

‘व्यसनमुक्ती युगाची गरज’ यावर जनजागृती कार्यक्रम टी ओ एस अन्तर्गत डॉ. मंजिरी जोशी यांनी घेतला.

कर्माचा सिध्दान्त हया विषयावर ०३ मिनिटे वक्तृत्व सादर करण्याची संधी सर्व युवा शिबिरार्थींना देण्यात आली हया स्पर्धेचे परीक्षक अॅड. बंधू संजय पोटे, भगिनी डॉ. मंजिरी जोशी व भगिनी कुंदा विद्वंस हे होते.

शिविराची सांगता ०१ तासाच्या लेखी परीक्षेने झाली आणि अध्यक्ष म थि फे आणि नागपूर लॉज सहित सर्व शिविरार्थ्यांची उपस्थिती नोंदवण्यात आली.

समारोपीय कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान बंधू एन. ठकारीया (राष्ट्रीय व्याख्याने, इंडियन सेक्शन) हे होते. त्यांनी 'कर्म' हया विषयावर उद्बोधन केले.

शिविरा विषयीची प्रतिक्रिया शिविरार्थी तसेच भोवालीच्या व्यवस्थापक भगीनी शुषमा रानावत यांनी कार्यक्रमाचे व्यवस्थापन शिस्त व शिविरार्थींचे सहकार्य ह्याचे विशेष कौतुक केले.

सर्व युवा शिविरार्थींना सहभाग प्रशस्तिपत्रक प्रदान करण्यात आले.

शिविराहून नागपूरला परतताना सवर्ग मुलांनी राष्ट्रपती भवनाची सैर केली. ही भेट व त्याकरिता लागणारे पूर्ण ३३ जणांचे शुल्क डॉ. संदीप गायकवाड (नागपूर लॉजचे नवीन सभासद) यांनी प्रयोजित केले.

पुण्य नगरी

थिऑसॉफिकलच्या मुलामुलींची निसर्ग ओळख भेट

अकोला, दि. १२ (प्रतिनिधी)

मराठी थिऑसॉफिकल फेडरेशन व अकोला लॉज थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या ९ ते १७ वयोगटातील मुलामुलींसाठी आयोजित विनामूल्य संस्कार शिबीर व निसर्ग ओळख भेट शिबिरास प्रतिसाद मिळाला. ओपन विंग्ज फौंडेशन आणि निसर्ग कट्टा यांच्या संयुक्त विद्यमाने संपन्न या शिबिरात २६ मुले व मुली सहभागी झाले होते.

दरम्यान विद्यार्थ्यांचा अंतिम वर्ग थिऑसॉफीच्या इमारतीत घेण्यात येऊन शेवटच्या दिवशी सर्व सहभागी आणि थिऑसॉफिकल सोसायटीच्या ४३ सदस्यांनी दिवसभर काटेपूर्णा अभवारण्यात जाऊन

विविध उपक्रम राबविलेत. तेथे व्हाईट लोटस डे वर माहिती देण्यात आली. सर्व प्रश्नांची उत्तरे व मॅडम एच पी ब्लावस्की यांचे कार्य विषयी माहिती डॉ. ए. एस. सोनेने यांनी दिली. प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी एस. के. कदम होते तर उपाध्यक्ष डॉ. श्रीकांत उखळकर व डॉ. प्रदीप अवचार आदी प्रामुख्याने उपस्थित होते. वेदश्री हिने विद्यार्थ्यांच्या वतीने व मनोज देशमुख यांनी

पालकांच्या वतीने आपले मनोगत व्यक्त केले. संचालन स्वरा अवचार हिने केले. या शिबिरात डॉ. प्रदीप अवचार, डॉ. श्रीकांत उखळकर, अमोल सावंत यांनी विद्यार्थ्यांकडून विविध कौशल्याधारित कृती करून घेतल्या. शिबिरासाठी रणजीत सिंग पवार, महेंद्र वकारे, योगेश सोनवणे, संगीता सोनवणे, किरण वकारे, आरती माहेश्वरी यांनी परिश्रम घेतले.

गुरुपौर्णिमेनिमित्त बंधू श्री रणजित पवार (सचिव अकोला लॉज) ह्यांच्या शेतावर लॉजतर्फे ३० आंबा रोपांचे रोपण करण्यात आले. वृक्षारोपणासाठी रु. ४०००/- ची रक्कम सदस्यांनी स्वनिधीतून गोळा केली.

